

UNIVERZA V NOVI GORICI
FAKULTETA ZA ZNANOSTI O OKOLJU

**STALIŠČA REJCEV DROBNICE DO VOLKA (*Canis lupus*
Linnaeus, 1758)**

DIPLOMSKO DELO

Tina Čujec

Mentor: doc. dr. Gregor Torkar

Nova Gorica, 2014

IZJAVA

Izjavljam, da je diplomsko delo rezultat lastnega raziskovalnega dela. Rezultati, ki so nastali v okviru skupnega raziskovanja z drugimi raziskovalci, ali so jih prispevali drugi raziskovalci (strokovnjaki), so eksplicitno prikazani oziroma navedeni (citirani) v diplomskem delu.

Tina Čujec

Zahvala

Za strokovno pomoč, usmerjanje in nasvete pri izdelavi diplomske naloge se iskreno zahvaljujem mentorju doc. dr. Gregorju Torkarju. Posebna zahvala gre sodelavcem projekta SloWolf za omogočeno sodelovanje pri terenskemu anketiranju in uporabi pridobljenih podatkov v diplomski nalogi.

Zahvaljujem se tudi vsem ostalim, ki ste mi kakorkoli pomagali pri izdelavi diplomske naloge.

POVZETEK

Z diplomsko raziskavo sem ugotavljala, kakšen odnos do volka imajo rejci drobnice na območju stalne in občasne prisotnosti volka v Sloveniji. Zanimalo me je, če lahko pričakujemo njihovo podporo pri varovanju volka, kje naletimo na odpor, če se je odnos do te velike zveri v zadnjih letih kaj spremenil in kje rejci pridobivajo največ informacij o volku v Sloveniji. Z anketiranjem rejcev drobnice s Primorske in z Dolenjske sem ugotovila, da jih večina volku ni naklonjena. Strinjajo se, da škoda zaradi volkov v Sloveniji narašča. Rejci največ informacij o volku v Sloveniji dobijo preko časopisov in televizije. Da bi ugotovila vpliv medijev na odnos do volka, sem analizirala dva lokalna in nacionalen časopis v obdobju zadnjih petih let. Ugotovila sem, da imajo rejci, ki zaupajo medijem in njihovega poročanja ne gledajo kritično, bolj odklonilen odnos do volka in do njega čutijo več strahu. Vsi anketirani rejci pa se strinjajo, da bi morali mediji več pozornosti posvečati izobraževanju ljudi o značilnostih in življenju volkov.

KLJUČNE BESIDE: *Canis lupus*, napadi na drobnico, poročanje medijev, rejci drobnice, volk

SUMMARY

The main purpose of my thesis was to explore the relationship between shepherds and wolves in areas, where wolves are permanently or temporary present. In the paper we research whether shepherds have positive or negative view of wolves and if that view has changed in the last few years. We investigate conflicts between the two and research what are shepherds main sources of information about wolf in Slovenia. We analyze the data of a survey, performed on shepherds from Primorska and Dolenjska and conclude, that the majority of shepherds have a negative view of wolves, and believe that the damage made by them is increasing. The main source of information about wolves in Slovenia are newspapers and television. To determine the influence of media on public's view of wolves, we analyze articles from two local and one national newspaper. We conclude, that shepherds that believe and trust media tend to have a negative view and bigger fear of wolves. All shepherds agree, that the media should focus more attention on informing the public about wolves.

KEY WORDS: *Canis lupus*, damages to livestock, media reports, shepherds, wolf

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2 TEORETIČNE OSNOVE	2
2.1 Volk (<i>Canis lupus</i>).....	2
2.1.1 Sistematika.....	2
2.1.2 Opis vrste	2
2.1.3 Razširjenost v Evropi.....	3
2.1.4 Razširjenost v Sloveniji.....	4
2.1.5 Biologija volkov.....	4
2.2 Sobivanje človeka in volka	5
2.2.1 Volk in rejci drobnice	6
2.2.2 Mehanizmi za izvajanje ukrepov varstva in sožitja volka s človekom	8
2.3 Upravljanje s populacijo volka na območju Slovenije	9
2.4 Poročanje medijev	9
3 PRAKTIČNI (EKSPERIMENTALNI) DEL.....	11
3.1 Anketiranje rejcev drobnice.....	11
3.1.1 Vzorec.....	11
3.1.2 Vprašalnik	11
3.1.3 Območje raziskave	12
3.1.4 Izvedba anketiranja	12
3.1.5 Obdelava podatkov.....	12
3.2 Poročanje medijev o volku v Sloveniji	13
3.2.1 Analizirani časopisi	13
3.2.2 Obdelava člankov	13
4 REZULTATI IN RAZPRAVA	14
4.1 Odgovori anketirancev	14
4.1.1 Stališče do volka	14
4.1.2 Škoda zaradi volkov v Sloveniji.....	15
4.1.3 Količina informacij o volku glede na posamezen vir	16
4.1.4 Zaupanje medijem.....	18
4.1.5 Mediji in povečan strah pred napadi volkov	19

4.2. Statistična obdelava podatkov.....	23
4.3 Analiza časopisnih člankov	24
5 ZAKLJUČKI.....	29
6 VIRI	30

SEZNAM SLIK

<i>Slika 1: Stalež drobnice (glav živine) v Sloveniji letu 2010 po statističnih regijah (Gorjanc, 2011).....</i>	<i>7</i>
<i>Slika 2: Območja nastajanja škod volkov med leti 2007 – 2009 (SloWolf, 2010)</i>	<i>7</i>
<i>Slika 3: Območje raziskave je obsegalo območje stalne- rdeče in občasne- zeleno prisotnosti volka (SloWolf, 2011).....</i>	<i>12</i>
<i>Slika 4: Stališča rejcev drobnice do volka.....</i>	<i>14</i>
<i>Slika 5: "Volka v Sloveniji ni potrebno ohraniti, saj živi drugod po Evropi"</i>	<i>15</i>
<i>Slika 6: Škoda zaradi volkov v Sloveniji</i>	<i>16</i>
<i>Slika 7: Količina informacij prejeta preko televizijskega poročanja</i>	<i>16</i>
<i>Slika 8: Količina informacij prejeta preko radia</i>	<i>17</i>
<i>Slika 9: Količina informacij prejeta na internetu</i>	<i>17</i>
<i>Slika 10: Količina informacij prejeta preko časopisov in revij</i>	<i>17</i>
<i>Slika 11: Količina informacij prejeta iz knjig</i>	<i>17</i>
<i>Slika 12: Količina informacij prejeta prek pogovora z ljudmi</i>	<i>18</i>
<i>Slika 13: Zaupanje medijem.....</i>	<i>18</i>
<i>Slika 14: "Poročanje medijev o napadih volkov na domače živali je korektno in objektivno".</i>	<i>19</i>
<i>Slika 15: "Poročanje medijev o napadih volkov na domače živali je pogosto napihnjeno".....</i>	<i>19</i>
<i>Slika 16: "Ob poročanju medijev o napadih volkov na domače živali čutim močan strah pred volkom".....</i>	<i>20</i>
<i>Slika 17: "Zaradi poročanja medijev o napadih volkov sem bolj previden pri zaščiti domačih živali pred volkom".....</i>	<i>20</i>
<i>Slika 18: "Zaradi poročanja medijev o napadih volkov na domače živali imam do volka bolj odklonilen odnos"</i>	<i>20</i>
<i>Slika 19: "V medijih je premalo pozornosti namenjene informiranju ljudi o stanju populacije volkov v Sloveniji"</i>	<i>21</i>
<i>Slika 20: "V medijih je premalo pozornosti namenjene izobraževanju ljudi o značilnostih in življenju volkov".....</i>	<i>21</i>
<i>Slika 21: "V zadnjih treh letih je v medijih več poročil o napadih volkov na domače živali kot v preteklosti"</i>	<i>22</i>
<i>Slika 22: "V zadnjih treh letih je v medijih več poročil o naravovarstvenih prizadevanjih za ohranitev volkov v Sloveniji"</i>	<i>22</i>
<i>Slika 23: "Menim, da imajo mediji velik vpliv na slovensko javno mnenje o volkovih"</i>	<i>23</i>
<i>Slika 24: Zastopanost posameznih tem o volku v Dolenjskem listu v zadnjih 5 letih.....</i>	<i>26</i>
<i>Slika 25: Zastopanost posameznih tem o volku v časopisu Delo v zadnjih 5 letih.....</i>	<i>26</i>
<i>Slika 26: Zastopanost posameznih tem o volku v Primorskih novicah v zadnjih 5 letih</i>	<i>27</i>
<i>Slika 27: Skupno število člankov v analiziranih časopisih o volku pred (rdeča) in po (zeleni) začetku projekta SloWolf</i>	<i>27</i>

SEZNAM PREGLEDNIC

<i>Preglednica 1: Pregled stanja volkov po evropskih državah leta 1995 (Prirejeno po Boitani, 2000).....</i>	<i>3</i>
<i>Preglednica 2: Rezultati statistične obdelave podatkov</i>	<i>23</i>
<i>Preglednica 3: Rezultati statistične obdelave podatkov</i>	<i>24</i>
<i>Preglednica 4: Kriterij uporabljen pri analizi člankov.....</i>	<i>25</i>
<i>Preglednica 5: Število člankov, ki pozitivno, negativno ali nevtrarno pišejo o volku in njegovem vplivu na okolje</i>	<i>28</i>

1 UVOD

Volk (*Canis lupus Linnaeus, 1758*) je drugi največji predstavnik plenilcev v Evropi, takoj za medvedom (*Ursus arctos Linnaeus, 1758*). Njegov način življenja se je zlasti v preteklosti pogosto prepletal s človeškimi aktivnostmi. Današnji odnos do volka in njegove vrnitve na območja, kjer je bil iztrebljen, je s strani različnih interesnih skupin zelo različen. Medtem ko so nekateri nad to veliko zverjo navdušeni, se na drugi strani pojavlja nestrinjanje z njegovo vrnitvijo, številčnostjo ali splošno neodobravanje njegove prisotnosti (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011). S tem problemom se ukvarja tudi projekt LIFE+ SloWolf (<http://www.volkovi.si/>). Cilj projekta je dolgoročno ohranjanje populacije volkov, njihovega glavnega plena in življenjskih prostorov v Sloveniji ter izboljšanje njihovega sobivanja z ljudmi. Pri projektu so pripravili metode za spremljanje populacije volka in samo spremljanje tudi opravili, naredili akcijski načrt za upravljanje s populacijo volka, spremljali odnose javnosti do volka in upravljanja z njim, organizirali različna usposabljanja in informiranja o volku v Sloveniji, trudili pa so se tudi izboljšati načine zaščite domačih živali pred napadi volkov.

Z diplomsko raziskavo želim ugotoviti, kakšen odnos do volka imajo rejci drobnice na območju stalne in občasne prisotnosti volka v Sloveniji, ali lahko pričakujemo njihovo podporo pri njegovem varstvu, kje lahko naletimo na odpor, če se je odnos do njega v zadnjih letih spremenil in kje rejci pridobijo informacije o volku v Sloveniji. V raziskavo smo vključili rejce drobnice s Primorske in Dolenjske, saj je na teh območjih najbolj razširjen, prav zaradi tega pa se tukaj pojavlja tudi največ napadov na drobnico (SloWolf, 2012). Obstoje volkov v Sloveniji in po svetu je odvisen od številnih dejavnikov, pomembnejši med njimi je vsekakor odnos družbe in upravljanja z njim. Na odnos družbe do volka pa imajo velik vpliv tudi mediji, ki skozi svoje zgodbe in poročanja neposredno vplivajo na naklonjenost oz. nenaklonjenost ljudi do njega.

V Sloveniji so naravna območja pretežno gozdnata, z dobro ohranjenimi populacijami divjih živali (ZGS, 2012), kar predstavlja visoko kakovosten habitat za volkove in odlično bazo za dolgoročno varovanje in ohranitev volkov. V teh naravnih območjih pa se pojavljajo tudi človek in domače živali. Zaradi tega predstavlja iskanje kompromisov med aktivnostmi in interesi človeka ter cilji varovanja populacije volka največji izziv pri upravljanju s populacijo volka. Danes se število velikih zveri v Evropi zvišuje, kar lahko vodi v naraščanje konfliktov (SloWolf, 2012). Ravno zato sem hotela v diplomski nalogi preučiti odnos in stališča rejcev drobnice, ki se vedno pogosteje srečujejo z volkom.

Na osnovi tega, sva si z mentorjem zastavila štiri raziskovalna vprašanja:

- 1. vprašanje:** Kakšna so stališča rejcev drobnice do volka in njegovega ohranjanja v Sloveniji?
- 2. vprašanje:** Ali rejci drobnice zaupajo poročanju javnih medijev o problematiki volkov v Sloveniji?
- 3. vprašanje:** Ali se stališča rejcev drobnice do volka in njegovega ohranjanja med obravnavanimi regijama kaj razlikujejo?
- 4. vprašanje:** Kako lokalni in nacionalni tiskani mediji obravnavajo problematiko volkov?

2 TEORETIČNE OSNOVE

2.1 Volk (*Canis lupus*)

2.1.1 Sistematika

Deblo: Vertebrata – vretenčarji

Razred: Mammalia – sesalci

Red: Carnivora – zveri

Družina: Canidae – psi

Rod: Canis – volk

Vrsta: *Canis lupus* – sivi volk

Volk spada v družino psov (Canidae). Ta družina poseljuje skoraj celotno zemeljsko površje in v njej najdemo približno 40 različnih vrst psov (Kryštufek, 1991). Družino psov delimo na štiri poddružine, 14 rodov in 35 vrst (Brancelj, 1988). V evrazijskem prostoru dobimo osem podvrst sivega volka (Boitani, 2000), ki je prvotno poseljeval ozemlje od Evrazije do Indije in Kitajske na jugu (Kryštufek, 1991).

Poznamo več vrst volkov: pri nas živeči navadni (sivi) volk (*Canis lupus*), rdeči (tekšaški) volk (*Canis rufus*), črni volk (*Canis niger*) in japonski volk (*Canis lupus hodophilax*). Volk, ki živi v Sloveniji spada k podvrsti *Canis lupus lupus* Linnaeus, 1758 (Kryštufek, 1991).

2.1.2 Opis vrste

Volk je drugi največji plenilec v Evropi, takoj za rjavim medvedom. Ima zelo razširjen življenjski prostor in živi v različnih habitatih. Posledično so fenotipske spremembe zelo velike (Boitani, 2000). V območju Evrazije je bilo tako prepoznanih 8 podvrst (Boitani, 2000), vsem pa so skupne naslednje telesne značilnosti:

- dolgo vitko telo,
- dolge noge in velika stopala,
- podolgovata, pasja glava,
- trikotna ušesa in
- dolg, košat rep (Jonozovič, 2003).

Pri nas dosežejo samci povprečno težo okoli 39 kg in samice 34 kg (Brancelj, 1981). Odrasel volčji samec pa lahko tehtja tudi do 80 kg in je za tretjino večji od samice (Jonozovič, 2003), medtem ko samice tehtajo od 15 do 55 kg (Boitani, 2000). Samca od samice loči tudi spolna kost, ki je pri odraslem volku dolga do 122 mm (Brancelj, 1988). Dolžina telesa odraslega volka meri med 110 in 148 cm, plečna višina pa je med 50 in 70 cm (Boitani, 2000). Rep je krajši od polovice trupa z glavo in je ponavadi povešen (Kryštufek, 1991).

Kožuh je po hrbtu in bokih rumeno rjav s sivim nadihom (Kryštufek, 1991), po sredini hrbta se vleče pas temnejše dlake, ki se nadaljuje na rep (Jonozovič, 2003). Konice uhljev so črno obrobljene. Zimski kožuh je bolj siv in košat (Brancelj, 1988).

Gobec je koničast, oči poševne, uhlji pa pokončni (Kryštufek, 1991). Ima dobro razvita čutila, predvsem sluh in voh, relativno dobro razvit je tudi vid (Mech in Boitani, 2003). Volčje zobovje je specializirano in prilagojeno na prehranjevanje z mesom. Ima 42 zob, najbolj pa so značilni podočniki, dolgi 25 mm (Boitani, 2000). Z njimi zgrabi plen in ga pokonča. Kočniki so prilagojeni razkosavanju plena in drobljenju kosti (Brancelj, 1988).

2.1.3 Razširjenost v Evropi

Volka so že od nekdaj intenzivno iztrebljali, tako da je danes v večini evropskih držav ogrožena vrsta. Še v 18. st. je bil prisoten povsod po Evropi, razen v Veliki Britaniji in na Irskem. Volk je bil v preteklosti največkrat človekov tekmeč ali pa ga je človek lovil za zabavo (Schroder in Promberger, 1993), zato so ga v naslednjih dveh stoletjih iztrebili iz celotnega centralnega in severnega dela Evrope. Takrat je številčnost te vrste dosegla svoj minimum (Jonozovič, 2003). Ohranili so se na Iberskem polotoku, Finskem, Balkanu, v Italiji, Grčiji in vzhodni Evropi (Boitani, 2000).

V zadnjih letih pa se pojavila sprememba v odnosu do volka, ki je omogočila ponovno naselitev volka v predele, kjer je bil iztrebljen (Schroder in Promberger, 1993). K temu so pripomogli različni naravovarstveni ukrepi, vrsta pa se je številčno okrepila tudi po naravni poti. Volk se je ponovno vrnil na območja Francije, Nemčije, Švice, Švedske in Norveške (Jonozovič, 2003).

Preglednica 1: Pregled stanja volkov po evropskih državah leta 1995 (Prirejeno po Boitani, 2000)

Država	Ocena števila volkov	Površina (km ²)	Trend	Gostota na 100 km ²
Portugalska	200-300	18,000	s	1,4
Španija	2000	100,000	n	2
Francija	30-40	1,000	n	3,5
Švica	?	?	n	-
Italija	400-500	25,000	n	1,8
Nemčija	5	-	s	-
Norveška	5-10	-	n, s	-
Švedska	50-70	50,000	n	0,12
Finska	100	-	n, s	-
Poljska	600-700	-	n	-
Estonija	500	20,000	p, s	2,5
Litva	600	Celotna država	n	0,9
Latvija	900	64,600	s	1,4
Belorusija	2000-2500	Celotna država	n, s	1,1
Ukrajina	2000	?	n, s	-
Češka	20	1,500	n	1,3
Slovaška	350-400	16,000	s	2,3
Slovenija	30-50	3,500	n	1,1
Hrvaška	100-150	10,000	n	1,3
BiH	400 ?	37,000	p	1,1
SCG	500?		n, s	-
Madžarska	50	6,000	s	0,8
Romunija	2500	70,000	n	3,6
Bolgarija	800-1000	24,000	s	3,8
Grčija	1500-2000	50,000	s	3,5
Makedonija	1000	Celotna država	n	3,9
Albanija	250	7,000	n	3,6

(n- naraščajoč, p- padajoč, s- stabilen)

Danes najštevilčnejše populacije najdemo vzdolž Karpatov s središčem v Romuniji (Promberger, 1995), na Balkanu, Poljski ter njenih vzhodnih sosedah (Jonozovič, 2003).

Evropa je glede na njegovo razširjenost razdeljena na 4 kategorije (IUCN, 1975):

1. države, v katerih je iztrebljen (pretežno Zahodna Evropa),
2. države, v katerih je skoraj iztrebljen (Skandinavija),
3. države, v katerih je ogrožen (Bolgarija, Italija, Češka, Portugalska in Španija) in
4. države, v katerih so populacije volkov še vedno velike (Grčija, Romunija, evropski del nekdanje Sovjetske zveze in nekdanja Jugoslavija).

Po grobih ocenah v Evropi trenutno živi okoli 18.000 volkov. Število na prvi pogled izgleda visoko, vendar podrobnejši pregled pokaže, da le šest držav ocenjuje njihovo število na večje kot 1000 osebkov, le enajst držav ima več kot 500 osebkov, v osmih državah pa jih je manj kot 50 (Boitani, 2000; Jonozovič, 2003).

2.1.4 Razširjenost v Sloveniji

Trenutna populacija volka, ki živi v Sloveniji, predstavlja ostanke avtohtone populacije volka, saj pri nas ni bil nikoli povsem iztrebljen (Kryštufek, 1991). Danes je volk v Sloveniji zaščiten in je na seznamu ogroženih živalskih vrst. Število osebkov volkov v Sloveniji naj bi bilo od 70 do 100 (Jonozovič, 2003), oziroma od 8 do 10 tropov volkov (SloWolf, 2012).

Današnje območje njihove razširjenosti v Sloveniji je precej manjše kot v obdobju do sredine 19. stoletja in je omejeno na strnjene gozdove Kočevske in Notranjske, del Suhe in Bele Krajine, Primorske (predvsem območje Vremščice, Slavnika in Kraškega roba), prek Hrušice, Trnovskega gozda in Nanosa (SloWolf, 2012). Naraščanje števila volkov pomeni tudi širitev njihovega življenjskega prostora. Pričakujemo lahko širitev v vse smeri iz osrednjega življenjskega prostora, tudi proti Alpam (Jonozovič, 2003).

V Sloveniji se najpogosteje pojavljajo v gozdovih bukve in jelke, ki poraščajo obsežna gorska območja Dinarskega krasa (Kryštufek, 1991). Različne analize in monitoringi sledenja volkov kažejo, da se volk širi v smeri Krimske-Mokrškega podgorja, Dolenjske, Trnovskega gozda in zlasti Obalno-Kraškega področja (Jonozovič, 2003).

2.1.5 Biologija volkov

Volkovi živijo v tropih, ki imajo določeno hierarhično lestvico (Kryštufek, 1991). Trop je sestavljen iz alfa samca in samice, ki sta vodilna volkova v tropu, in iz beta volkov (Brancelj, 1988). Trop lahko šteje od 2 do 15, v povprečju pa okoli 7 osebkov. Število volkov v tropu je odvisno od učinkovitosti, števila plena ter uspešnega širjenja teritorija. Med člani tropa nastanejo močne socialne vezi, ki dajejo tropu notranjo stabilnost in stalno dinamiko (Boitani, 2000).

Vsak trop aktivno brani svoj teritorij pred volkovi iz sosednjega tropa, saj so volkovi izjemno teritorialni. Velikost teritorija se močno spreminja in je odvisna od gostote populacije volka ter gostote plena, geografije območja, človekovega dostopa in infrastrukture. V Evropi na splošno merijo od 100 do 500 km². Svoj teritorij volkovi zaznamujejo z iztrebki in urinom na ključnih mestih in ob mejah teritorija. Meje teritorija so redko prekoračene, saj se izogibajo konfliktom z drugimi tropi. Nekaj volkov živi tudi brez teritorija. Ti še iščejo lasten teritorij ali pa so bili iz tropa izločeni. Živijo vzdolž robov originalnega teritorija in lovijo sami (Boitani, 2000).

Volk glede življenjskega prostora ni izbircen (Brancelj, 1988). Teritorij, ki ga posamezen volk potrebuje za preživetje, naj bi meril vsaj 25 km² (Kryštufek, 1991). Sezonska razširjenost je

pogojena z migracijami plena (Kryštufek, 1991), ta pa kaže, da je kot vrsta prilagojen na zelo različne življenjske pogoje (Boitani, 2000). Najraje se giblje po lahko prehodnem ozemlju, kar kažejo tudi pogoste sledi ob gozdnih poteh (Brancelj, 1988).

Za poselitev volka so pomembne naslednje karakteristike življenjskega prostora: razpoložljivost in gostota plena, velikost razpoložljivega prostora za bivanje in življenje ter to, da volka na njegovem teritoriju prisotnost človeka ne vznemirja (Jonozovič, 2003).

Pri iskanju hrane lahko prepotujejo od 40 do 70 km (Kryštufek, 1991). Volk ima zelo raznovrstno prehrano. Prehranjuje se z vsem, kar najde v svojem življenjskem prostoru (Boitani, 2000). Glavno hrano večinoma sestavljajo parkljarji (Brancelj, 1988), v Sloveniji predvsem jelenjad in srnjad (Kryštufek, 1991). V obdobjih z manj hrane pa se prehranjujejo celo z manjšimi vretenčarji, nevretenčarji, mrhovino ter celo hrano rastlinskega izvora (Jonozovič, 2003). Kadar ima na voljo različne vrste plena, lovi tiste, ki jih lažje ulovi. Kadar je volku dostopna drobnica ali katera druga rejna žival, jih pleni pogostejše, saj jih v primerjavi s prostoživečimi živalmi veliko lažje ujame (Brancelj, 1988). Dnevno potrebuje od 3 do 5 kg mesa, čeprav lahko brez hrane, če ta ni dostopna, zdrži tudi nekaj dni (Boitani, 2000).

2.2 Sobivanje človeka in volka

V red zveri spada okoli 226 vrst živali, skoraj vsi so plenilci. Ti imajo velik biološki vpliv na ekosistem, z vidika plenilstva in medvrstne kompeticije (Treves in Karanth, 2003) vplivajo tako na strukturo kot funkcijo ekosistema. Mednje spada tudi volk, katerega način življenja se je pogosto prepletal s človeškimi aktivnostmi (Marinko in Majić Skrbušek, 2011). Čeprav je volk prednik psov, ga ljudje že od nekdaj vidijo kot problem (Mech in Boitani, 2003). Glavni vzrok konfliktov med človekom in volkom je bila tekmovalnost za isti plen, varnost živine, domačih živali in tudi varnost človeka pred napadi volkov (Kellert in sod., 1996). Prav zato je bil v preteklosti na več območjih iztrebljen.

V Evropi skoraj ne najdemo nedotaknjenega območja divjine, zato je za ohranitev velikih zveri potrebna človeška toleranca in sprejemanje. Pri ohranjanju velikih zveri naletimo v gosto naseljeni Evropi večkrat na socialno-politične, kot pa biološke probleme (Bath in sod., 2000). Njihovo ohranjanje je odvisno od tega, kako jih javnost oz. ljudje sprejemajo. Eden od najpomembnejših dejavnikov, ki prispevajo k nenaklonjenosti do velikih zveri, pa so napadi na živino (Linnell in sod., 1996).

Čeprav nekateri vidijo v povečanju populacije volka priložnost za ekoturizem in pozitiven vpliv na ekosistem, drugim volk prinaša negotovost in strah za njihovo varnost in varnost živine (Bath in Majić, 2001). Problematika volkov je povezana z njihovim pojavljanjem. Takoj ko populacija volkov naraste, začnejo naraščati tudi problemi z njimi (Mech in Boitani, 2003). Odnos do volka in njegove vrnitve na območja, kjer je bil nekoč prisoten, je zelo različen. Nekateri o volku govorijo z občudovanjem, nekateri pa se z njegovo vrnitvijo in številčnostjo ne strinjajo ali na splošno ne odobravajo njegove prisotnosti (Marinko in Majić Skrbušek, 2011). Čeprav je širša javnost na splošno naklonjena volku, najdemo razlike v naklonjenosti med ljudmi, ki živijo v območju kjer se pojavlja volk in območju kjer volka ni (Ericsson in Heberlein, 2003).

Karlsson in Sjöström (2007) sta v svoji raziskavi dokazala, da ima razdalja zelo velik vpliv. Ljudje, ki so imeli domove v bližini volkov, so mu bili manj naklonjeni kot tisti, ki so domovali daleč od območja volčjih tropov. Najbolj naklonjeni so bili meščani. Na naklonjenost ljudi do volka pa vpliva tudi starost, spol, izobrazba, prihodek in pripadnost določeni interesni skupini (lovci, naravovarstveniki) (Ericsson in Heberlein, 2003).

V Sloveniji je raziskava pokazala, da je odnos do volka s strani lovcev in širše javnosti pozitiven, rejci pa so volku manj naklonjeni (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011). Ti imajo najbolj objektivno znanje in največkrat negativne izkušnje z volkovi (Ericsson in Heberlein, 2003). Ugotovili so tudi, da je za predstavnike interesnih skupin (predvsem lovce in rejce drobnice) pomembno, da so vključeni v procese soodločanja pri upravljanju z volkom (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011).

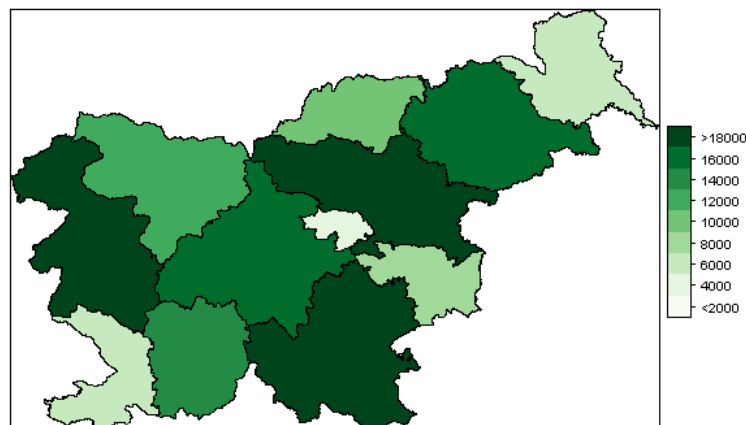
2.2.1 Volk in rejci drobnice

V Evropi imajo velike zveri zakonsko zaščito. Tam kjer volka, medveda ali risa še nimajo, ga želijo ob podpori javnega mnenja naseliti. S tem se ogroža širjenje reje drobnice in ostalih pašnih živali, ki so za ohranjanje kmetijskih zemljišč v hribovitem in gorskem svetu ter na krasu odločilnega pomena. Zato je potrebno pospešeno preučevati ukrepe, s katerimi je mogoče preprečevati napade velikih zveri na drobnico (Conover, 2002). Plenjenje rejnih živali in škoda, ki pri tem nastane, predstavlja najpogostejši vzrok za negativen odnos ljudi do velikih zveri (Kaczensky, 1999). Negativna podoba, še posebej volka, pa je povezana tudi z lokalno kulturo in tradicijo. Veliko je legend in lažnih zgodb, ki bogatijo tematiko o volku in grozotah, ki jih povzročajo (SloWolf, 2012).

Nekoč so v Sloveniji prevladoval različne oblike hlevske reje živali, skozi čas pa se je izkazala kot edina učinkovita oblika postopnega ohranjanja podobe kulturne krajine prav pašna reja. S takim načinom reje pa si prostor delimo tudi z velikimi zvermi. Tu se pojavi konflikt med rejci pašnih živali in skupinami ljudi, ki zastopajo velike zveri kot sestavni del ekosistema v našem prostoru (Udovič in sod., 2011). Volkovi plenijo vse vrste rejnih živali, vendar so v Evropi najpogostejši plen ovce in koze (Mech in Boitani, 2003). Napadi so pogosto bolj ali manj stalni na nekem določenem območju. Napadejo lahko le nekaj posameznih do več deset živali naenkrat. Veliko število napadov na rejne živali, predvsem na drobnico, trenutno predstavlja največjo grožnjo dolgotrajnega ohranjanja volka v Sloveniji (SloWolf, 2012).

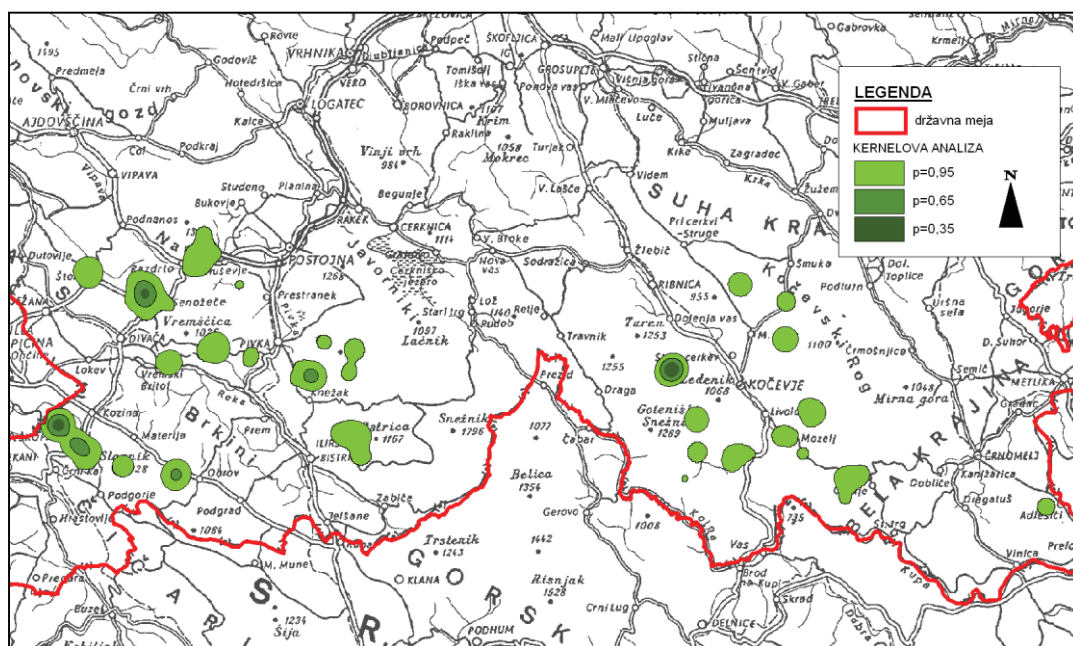
Eden glavnih razlogov za pojavljanje obsežnih škod na območju prisotnosti volkov je neustrezno varovanje pašnih živali (Mech in Boitani, 2003). Nezaščiteni in odmaknjeni pašniki z intenzivno rejo drobnice so najbolj izpostavljena območja za nastanek škod po volku.

S Slike 1 je razvidno, da je stalez drobnice največji na Goriškem, Savinjskem in v Jugovzhodni Sloveniji.

Slika 1: Stalez drobnice (glav živine) v Sloveniji leta 2010 po statističnih regijah (Gorjanc, 2011)

Jugovzhodna Slovenija poleg Primorske, Notranjske, Nanosa, Trnovskega gozda (SloWolf, 2012) predstavlja območje bivanja volkov, zato bi bilo pričakovati, da je tukaj tudi največ napadov na drobnico. Takšno predvidevanje nam potrdi spodnja slika.

Slika 2: Območja nastajanja škod volkov med leti 2007 – 2009 (SloWolf, 2012)

Analiza škodnih primerov, ki so jih povzročili volkovi kaže na to, da več kot 95 odstotkov vseh škod nastane na drobnici, ki se pase na Notranjskem, Primorskem in Kočevskem (SloWolf, 2012).

2.2.2 Mehanizmi za izvajanje ukrepov varstva in sožitja volka s človekom

Pri reševanju težav in škod po volku se največkrat uporabljajo naslednji ukrepi: odstrel volkov, izplačevanje odškodnin in izboljšanje zaščitnih ukrepov (Linnell in sod., 1996).

Če na nekem širšem območju volkove popolnoma iztrebimo, lahko trdimo, da je to učinkovito orodje za zmanjševanje škod, če pa hočemo ohranjati viabilno populacijo volkov, je ta ukrep neučinkovit. Z odstrelom volkov rušimo strukturo tropov in s tem vplivamo na ekologijo celotne populacije volkov (Treves in Naughton-Treves, 2004). Ta vrsta v naravnem okolju ne potrebuje zunanjega uravnavanja, saj je to doseženo z znotrajvrstnimi mehanizmi - teritorialnost in ostale znotrajvrstne interakcije, ki dolgoročno preprečujejo povečevanje lokalnih gostot nad biološko nosilno kapaciteto okolja (Mech in Boitani, 2003).

Druga možnost je izplačevanje odškodnin, ki le kratkoročno ublaži negativen odnos ljudi do volka (Černe in sod., 2010), saj ljudje največkrat podpirajo odstrel volkov prav zaradi napadov na drobnico (Ericsson in sod., 2004). V Sloveniji lahko oškodovanci zahtevajo odškodnino za škodo, ki jo povzročijo živali zavarovanih, prosto živčih vrst, med katere sodi tudi volk. Oškodovanci morajo škodo prijaviti Zavodu za gozdove Slovenije. Ko je škoda na terenu ocenjena, se postopek odškodninskega zahtevka prične. Predlagana višina odškodnine je določena z lestvico, ki jo vsako leto potrdi minister, izplačila pa se izplačujejo na podlagi odškodninskih zahtevkov oškodovancev (Vidrih, 2006).

Študije v zadnjem obdobju kažejo, da odstrel ni učinkovito orodje za zmanjševanje škod in da obstoječi sistem izplačevanja odškodnin ne spodbuja dovolj aktivnega varovanja rejnih živali, zato bi bila za vse najboljša tretja možnost - izboljšanje zaščitnih ukrepov.

»Pravilnik o primernih načinih varovanja premoženja in vrstah ukrepov za preprečitev nadaljnje škode na premoženju« predpisuje določene ukrepe varovanja rejnih živali, za preprečevanje škod volkov, kateri niso dovolj učinkoviti oziroma slabo preprečujejo nadaljnje pojavljanje napadov (SloWolf, 2012).

Za drobnico, ki se nahaja na območju prisotnosti volkov, je potrebno uvesti bolj učinkovite varovalne ukrepe. Za najučinkovitejši način preprečevanja nastajanja škodnih primerov se je izkazalo zapiranje živali v nočne ograde na pašnikih v kombinaciji s pastirskimi psi (Vidrih, 2002). Če so živali ponoči odprte, je treba zagotoviti visoko, masivno mrežo, električno zaščito ali druga vizualna in zvočna odvrčalna sredstva (Kalin, 2012).

Rejci se lahko v Sloveniji od leta 2005 prijavijo na Javni razpis za sofinanciranje nakupa elektromrež in pašnih aparatov za preprečevanje nadaljnje škode, ki jih povzročijo velike zveri, in tako pridobijo do 60 % stroškov povrnjenih (Vidrih, 2006). Vzroke za slabo varovanje rejnih živali lahko iščemo tudi v pomanjkanju individualnega svetovanja rejcem o najprimernejših oblikah varovanja čred.

Kadar je dostopnost naravnih prehranskih virov majhna, se število napadov na drobnico poveča. S primernim upravljanjem populacij plenskih vrst v Sloveniji, zlasti jelenjadi in srnjadi, moramo zagotoviti dobre prehranske razmere za volka, kar je ena od pomembnih sestavin uspešnega dolgoročnega ohranjanja volkov (SloWolf, 2012).

2.3 Upravljanje s populacijo volka na območju Slovenije

Volk je nekoč zasedal celotni evropski kontinent, a je bil zaradi svoje ekologije in mistike preganjan (Jonozovič, 2003). Večje populacije so se v zgodovini ohranile le v Vzhodni Evropi, na manjših predelih bivše Jugoslavije, Grčije, Italije in Iberskem polotoku (Breitenmoser, 1998). V Sloveniji so ga velikokrat poskušali iztrebiti zaradi škode, ki jim jo je povzročal, povsem iztrebljen pa ni bil nikoli.

Ko je bila Slovenija del Avstro-Ogrskega imperija, so na celotnem območju s svojo lovsko zakonodajo sistematično preganjali velike zveri od sredine 18. stoletja dalje. Za ubite plenilce so bile v 19. stoletju podeljene nagrade. Zveri je smel pobijati vsak lastnik ali zakupnik zemljišča, kadarkoli in povsod, s strelnim orožjem pa le, če mu je to dovolil gospodar (Jonozovič, 2003). Na živali so bile razpisane denarne nagrade, kot dokaz pa je bilo potrebno predložiti kožuh živali, njeno glavo ali pa vsaj tace.

Volkovi so bili ob začetku 19. stoletja na Kočevskem stalno prisotni, po letu 1880 pa le še občasno, tako da so konec 19. stoletja ukinili nagrade za pokončevanje zveri v okviru Avstro-Ogrske monarhije. Takoj, ko so si po 1. svetovni vojni volkovi opomogli, so leta 1923 v Kočevju ustanovili »Odbor za pokončevanje volkov«, katerega večji del članstva so sestavljali poklicni lovci. Tako je volk postal redka vrsta celo v osrednjem Dinarskem delu današnjega slovenskega ozemlja (Jonozovič, 2003).

Leta 1973 so prenehali izplačevati nagrade za pokončane volkove. Takrat se je prvič pokazala ozaveščenost ljudi o volku (Adamič in Koren, 1998). V Gojitvenem lovišču Medved Kočevje, se je leta 1974 pojavila prva samoiniciativna zaščita volka na nekem območju (Štrumbelj, 1995) in nato še leta 1976 v Gojitvenem lovišču Jelen Snežnik (Adamič et al, 1998). Volku je bila v slovenski lovski zakonodaji leta 1976 prvič podeljena lovna doba, s tem pa tudi zaščita v najbolj delikatnem letnem obdobju (čas poleganja in vzgoje mladičev). Takrat je bil sprejet nov Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ki je v Sloveniji trenutno še vedno v veljavi. Leta 1990 je volka za eno leto zaščitila še Lovska zveza Slovenije, ki je to zaščito opredelila še naslednje leto z izidom Gojitvenih smernic za veliko divjad (Jonozovič, 2003).

Leta 1993 je volka zaščitila tudi država z izidom Uredbe o zavarovanju ogroženih vrst (Ur. l. RS, št. 57/93) in vrsto uvrstila na seznam celo leto zavarovanih živalskih vrst (Adamič in sod., 2004). Ta uredba velja še danes. Pristojno ministrstvo na osnovi podatkov o številčnosti volkov, opažanjih in realizaciji odstrela v preteklem obdobju, škodah na domači živini in drugih podatkih izda odločbo o izrednem odstrelu določenega števila živali. Odločba se izda za vsako leto posebej, odstrel je časovno omejen in je prostorsko razdeljen na regije (Jonozovič, 2003). Odkar je vrsta popolnoma zavarovana, njihova številčnost narašča.

2.4 Poročanje medijev

»Zavedati se moramo, da novice niso resnice, temveč medijski izdelki« (Košir in Ranfl, 1996).

Mediji so del našega vsakdanjega življenja, nas usmerjajo in določajo teme vsakdanjega pogovora. To, kar izvemo iz medijev, je ponavadi edina resnica. Mediji pri poročanju novice ponudijo neko dejstvo, dogodek, ki pa ni nujno resničen. Ne glede na to, pa ljudje največkrat verjamemo vsemu, kar nam mediji ponujajo (Štolfa, 2010).

V Sloveniji, na območju pojavljanja volkov, rejci drobnice največ informacij dobijo prek pogovorov in časopisov, medtem ko lovci in širša javnost najdejo največ informacij v knjigah in na internetu (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011). Vidimo, da dobijo ljudje veliko informacij preko medijev, pa naj bodo te resnične ali napačne. Med določenimi skupinami ljudi obstaja tudi strah pred volkovi, ki je pogosto posledica nezanimanja in napačnih informacij. Veliko negativnega odnosa do velikih zveri je še vedno prisotnega predvsem pri starejši populaciji in pogostejše pri ženskah (Kellert in Berry, 1987).

Javnost je o volku obveščena na več načinov, največkrat skozi medije, ki vse večkrat o volkovih poročajo neuravnoteženo in senzacionalistično. Mediji, ki se zanašajo in oklepajo senzacionalističnega poročanja, imajo lahko velik vpliv na odnose javnosti do ohranitve volka (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011). Ob napadu volkov na drobnico mediji o zgodbi poročajo subjektivno, vpletajo se v njeno interpretacijo in oblikujejo posameznikov pogled na dogodek. Mediji lahko konstruirajo določene izseke realnosti in s svojim vplivom sooblikujejo družbeno realnost (Drame, 1992). Koširjeva (1996) opozarja, da novice niso preslikave stvarnosti, ampak sporočila o njenih različnih podobah.

Negativen odnos rejcev drobnice do volka se prek medijskega poročanja širi na širšo javnost in vpliva na splošno javno mnenje o volkovih. S tem neposredno zmanjšujejo tolerantnost in povečujejo strah pred volkovi (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011).

3 PRAKTIČNI (EKSPERIMENTALNI) DEL

Praktični del diplomske naloge in posledično rezultati so razdeljeni na dva dela. V prvem delu sem se osredotočila na zbiranje podatkov preko anketiranja. Namen tega je bil spoznati, kako na volka v Sloveniji gledajo rejci drobnice iz dveh slovenskih pokrajin in sicer Primorske in Dolenjske. V drugem poglavju praktičnega dela, pa sem ugotavljala, koliko in kaj mediji pišejo o volku v Sloveniji. Zbrala sem članke treh slovenskih časopisov, ki kakorkoli govorijo o volku v Sloveniji, v obdobju zadnjih petih let.

3.1 Anketiranje rejcev drobnice

3.1.1 Vzorec

Anketiranje rejcev smo izvajali v okviru projekta Varstvo in spremljanje varstvenega statusa populacije volka (*Canis lupus*) v Sloveniji (2010-2013) – SloWolf, na območju prisotnosti volka v Sloveniji. Izvajali smo dve anketi. Prva je raziskovala stališča rejcev drobnice do volkov in upravljanja z njimi, druga pa vpliv medijev na naklonjenost rejcev drobnice do volka. Populacija je bila razdeljena na dve območji in sicer na območje stalne prisotnosti in območje občasne prisotnosti volka. Skupina ljudi, ki je predstavljala vzorec, je bila izbrana naključno. Škoda, ki jo povzroči volk, je največja na pašnih živalih in sicer na drobnici, zato smo se pri raziskavi osredotočili na rejce drobnice. Vsak rejec, ki je imel registrirano rejo drobnice kot dejavnost, je imel enako možnost biti izbran v vzorec. Celotna velikost vzorca rejcev je bila skupno $n=323$. Velikost vzorca rejcev, ki sem jih uporabila pri diplomski raziskavi je bila $n=85$.

3.1.2 Vprašalnik

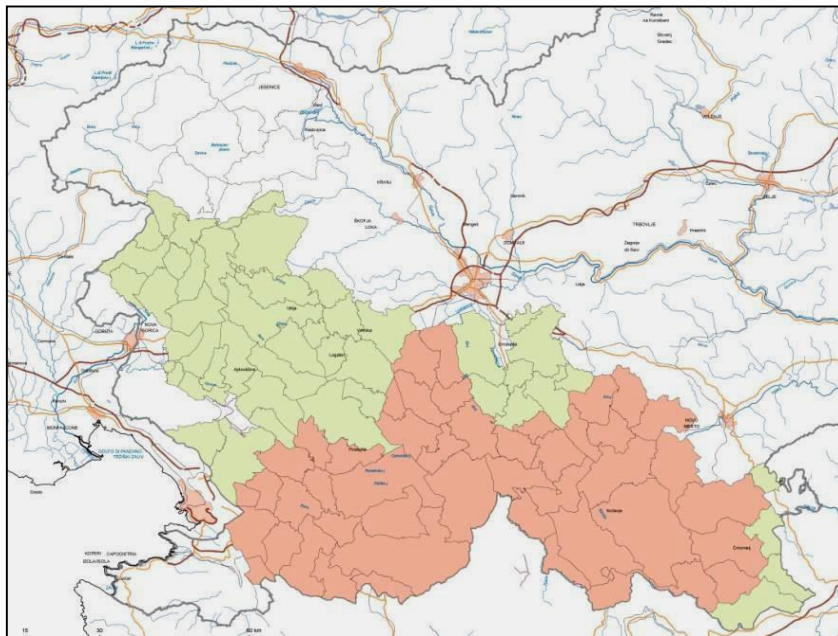
Podatke smo pridobili z anketnim vprašalnikom (Raziskava stališč slovenske javnosti do volkov in upravljanja z njimi 2012), ki so ga pripravili pri projektu SloWolf, ter z vprašalnikom, ki sem ga pripravila ob pomoči mentorja in je ugotavljal predvsem vpliv medijev na naklonjenost rejcev drobnice do volka. Z anketo lahko pridobimo podatke o stališčih in mnenjih vprašancev. Ta metoda je najpogostejše uporabljena v družbenih vedah. Anketa v znanstvenem raziskovanju pomeni postavljanje točno določenih vprašanj določeni skupini in številu ljudi, na točno določen način, in ni samo postavljanje vprašanj in iskanje odgovorov nanje (Pokorny in sod., 2007).

Anketni vprašalnik, ki so ga sestavili pri projektu SloWolf, je bil razdeljen na 6 delov in imel 73 vprašanj odprtega in zaprtega tipa. Največ vprašanj je bilo zaprtega tipa, kjer so rejci ocenjevali svojo raven strinjanja s postavljeno trditvijo, na koncu pa so lahko podali tudi svoj komentar. Iz predstavljenega vprašalnika sem v diplomski nalogi uporabila le 7 vprašanj, ki se navezujejo na stališče do volka, zaupanje medijem in vir informacij o volku. Vprašalnik je predstavljen v prilogi.

Vprašalnik, ki sem ga sestavila skupaj z mentorjem, je imel 8 trditev, za katere so rejci podali svojo raven strinjanja, zraven vsake trditve pa so lahko podali še svoj komentar. Vprašalnik je predstavljen v prilogi.

3.1.3 Območje raziskave

Raziskavo smo izvedli na območju stalne prisotnosti in občasne prisotnosti volka v Sloveniji. Ti dve območji ločuje avtocesta Ljubljana – Trst. Območje raziskave, ki sem ga uporabila pri diplomski nalogi je obsegalo Primorsko in Dolenjsko. Na Primorskem obsega predvsem Kras, okolico Nanosa in Snežnika, na Dolenjskem pa območje Bele krajine in Kočevja. Celotno območje raziskave je zajemalo še del Gorenjske, Notranjske in Zgornjega Posočja, ki niso predmet diplomske raziskave.

Slika 3: Območje raziskave je obsegalo območje stalne - rdeče in občasne - zeleno prisotnosti volka (SloWolf, 2012).

3.1.4 Izvedba anketiranja

Anketiranje rejcev smo izvajali na terenu, najpogosteje na domu rejca. Na terenu se je sočasno izvajalo anketiranje vprašalnika namenjenega diplomski nalogi ter vprašalnika z naslovom: »Raziskava stališč slovenske javnosti do volkov in upravljanje z njim 2012«, ki je bil del raziskave pri projektu SloWolf. Na terenu sva anketo izvajale dve anketarki. Na začetku sva opravile skupinsko anketiranje na terenu, da bi poenotile izpraševanje, saj le tako lahko zagotovimo dobre in primerljive podatke. Nadaljnje anketiranje pa je izvajala vsaka posamezno, po izbrani regiji. Anketiranje se je izvajalo v mesecih januar in februar 2013.

3.1.5 Obdelava podatkov

Pridobljene podatke sem analizirala s pomočjo programskega orodja Microsoft Office Excel in Access. Odgovori rejcev so podani v odstotkih, tako je bila primerjava med območji Primorske in Dolenjske lažja. Za predstavitev rezultatov sem uporabila stolpičaste grafe, iz katerih so razvidne razlike med odgovori rejcev drobnice s Primorske in rejcev z Dolenjske. Pri statistični

analizi rezultatov pa sem uporabila program SPSS Statistics 17.0 - Statistical Package for the Social Sciences. Opravila sem T-test, ki je najbolj pogost test za primerjavo med dvema neodvisnima vzorcema in Levene test oz. F-preizkus, za preverjanje predpostavke homogenosti varianc. Rezultati so predstavljeni v preglednicah.

3.2 Poročanje medijev o volku v Sloveniji

3.2.1 Analizirani časopisi

Članke, ki govorijo o volku v Sloveniji, sem iskala v treh slovenskih časopisih:

- Delo; nacionalni dnevni časopis,
- Primorske novice; regionalni dnevni časopis,
- Dolenjski list; regionalni tedenski časopis.

Izbrala sem dva regionalna časopisa (Primorske novice, Dolenjski list), ki se izdajata na območjih, kjer smo anketirali rejce drobnice in enega nacionalnega (Delo), ki izhaja po celotni državi. V raziskavo sem vključila vse članke, najdene v zgoraj naštetih časopisih, ki so bili izdani od januarja 2009 do konca marca 2013 in kakorkoli govorijo o volku v Sloveniji.

Časopisno podjetje Delo ima izdelane računalniške baze člankov, po katerih iščemo s ključnimi besedami, tako da je zbiranje člankov potekalo zelo hitro. Najdene članke so mi posredovali v elektronski obliki, tako da je bila obdelava lažja.

Članke Dolenjskega lista sem iskala preko njihove internetne časopisne baze, ki je dostopna vsakemu (Dolenjski list, 2013).

Članke o volku v Primorskih novicah pa sem pridobila na sedežu podjetja v Kopru s pomočjo uslužbenke. Dobljene članke so mi poslali na elektronski naslov.

3.2.2 Obdelava člankov

Vse dobljene članke, ki kakorkoli govorijo o volku v Sloveniji, bodisi o njegovem življenjskem prostoru ali napadih na drobnico, sem prebrala, analizirala vsebino in uvrstila v kriterij.

Analiza vsebine je metoda, ki se veliko uporablja na področju proučevanja komuniciranja. Je sistematična metoda analize pisanih in vizualnih materialov. Ugotavlja se pomen sporočila, največkrat se analizira elektronske in pisane medije (Flere, 2000; Malnar, 2005).

Kriterij je vseboval 7 trditev/kategorij, od katerih je bilo 6 stalnih, zadnja trditev pa je bila možnost »Drugo«, v katero smo uvrstili vse ostale članke. Stalne trditve so zajemale pomembnejše tematike, ki obravnavajo volka v Sloveniji.

Vse članke sem vsebinsko uvrstila v eno ali več kategorij, tako da je bila obdelava po vsebini člankov lažja. Kriterij in zasedenost kategorij sem predstavila s tortastimi grafi.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 Odgovori anketirancev

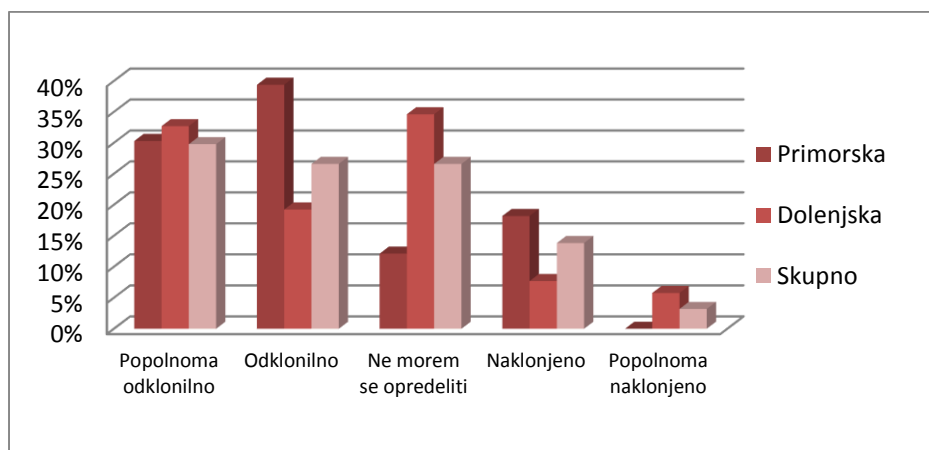
Skupaj je odgovarjalo 85 rejcev drobnice, od tega 33 rejcev s Primorske in 52 rejcev z Dolenjske.

Povprečna starost rejcev drobnice s Primorske je 56 let, na anketo je odgovarjalo 11 žensk in 22 moških, vsi živijo v vasi ali na podeželju. Štirje so že utrpeli škodo zaradi napada volka na drobnico.

Tudi na Dolenjskem je povprečna starost rejcev drobnice 56 let, odgovarjalo je 11 žensk in 41 moških, samo eden od anketirancev živi v mestu. Le eden je že utrpel škodo na drobnici zaradi napada volka.

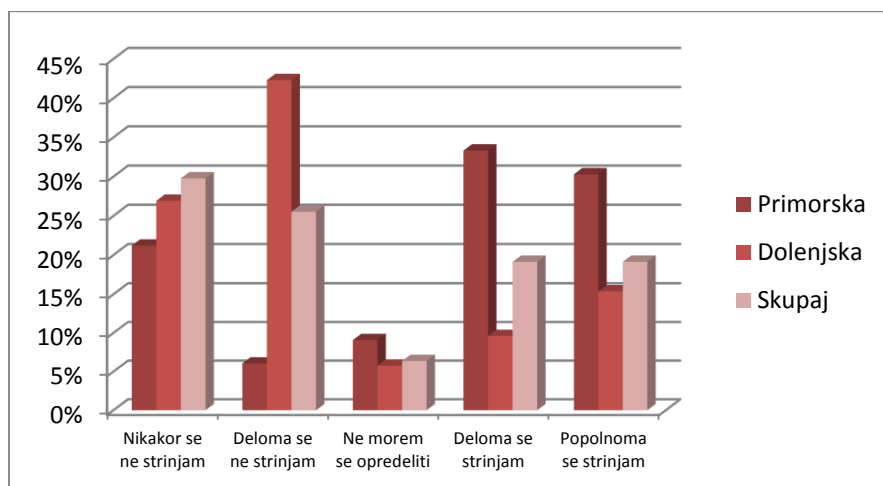
4.1.1 Stališče do volka

Iz Slike 4 je razvidno, da je večji del rejcev s Primorske popolnoma odklonilen oz. odklonilen do volka, kar je bilo tudi pričakovano, saj je prav na tem območju volk povzročal največ škode (Šoštarčič in Červek, 2010). Velika večina rejcev z Dolenjske se ni mogla opredeliti ali je volku naklonjena ali ne; ostali, ki imajo izoblikovano mnenje o njem, pa so šli v primerjavi s Primorci v ekstreme. Ali so mu popolnoma naklonjeni ali pa so do njega popolnoma odklonilni. Razlike v odgovorih, kot vidimo iz Preglednice 2 - vrstica v1, pa niso statistično pomembne. Povzamemo lahko, da rejci s Primorske in Dolenjske niso naklonjeni volku.

Slika 4: Stališča rejcev drobnice do volka

Pričakovano je, da so rejci drobnice manj naklonjeni ohranitvi volkov predvsem zaradi škod, ki so jih imeli, ali strahu pred tem, da bi jo utrpeli. Iz Slike 5 so vidna odstopanja med rejci drobnice s Primorske in Dolenjske pri strinjanju s trditvijo, da volka v Sloveniji ni potrebno ohraniti, saj živi drugod po Evropi. Večina rejcev s Primorske se je s to trditvijo deloma ali popolnoma strinjalo, pri rejcih z Dolenjske pa vidimo, da se s to trditvijo ne strinjajo. Možnosti za tako odstopanje je več, najverjetneje pa je vzrok večje število napadov volka na drobnico na Primorskem in posledično večja želja po odstranitvi volka. Iz Preglednice 2 – vrstica v2 lahko vidimo, da gre za statistično pomembno razliko med obravnavanima regijama.

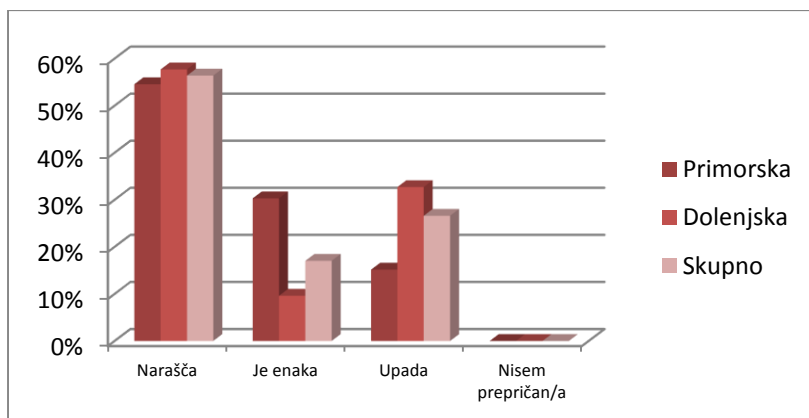

Slika 5: "Volka v Sloveniji ni potrebno ohraniti, saj živi drugod po Evropi"

4.1.2 Škoda zaradi volkov v Sloveniji

Škoda zaradi volkov v Sloveniji narašča. Razlogi za to, so lahko naslednji: ovčereja je ena izmed najhitreje rastočih kmetijskih panog v Sloveniji, paša ovac v neposredni bližini strjenih gozdnih kompleksov, možno naraščanje števila volkov, pomanjkanje praks uspešnega varovanja domačih živali ali boljša informiranost o odškodninskem sistemu prijave škode po zavarovanih živalskih vrstah in drugo (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011). S tem se strinja tudi večina rejcev z obeh raziskovanih predelov, razlike v odgovorih so statistično zanemarljive.

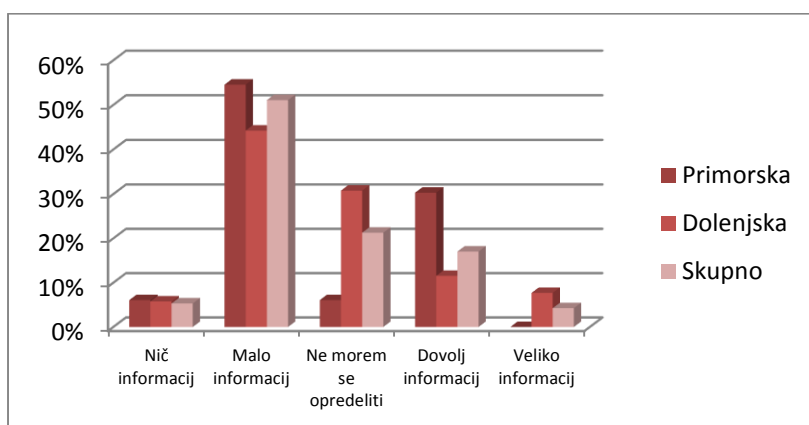
Škode je na Primorskem glede na stalež drobnice, ki je manjši kot na Dolenjskem, več. Glavni razlog je količina parkljarjev v gozdovih, ki je kar 15-krat nižji kot na Dolenjskem (Potočnik Hubert, ustno).

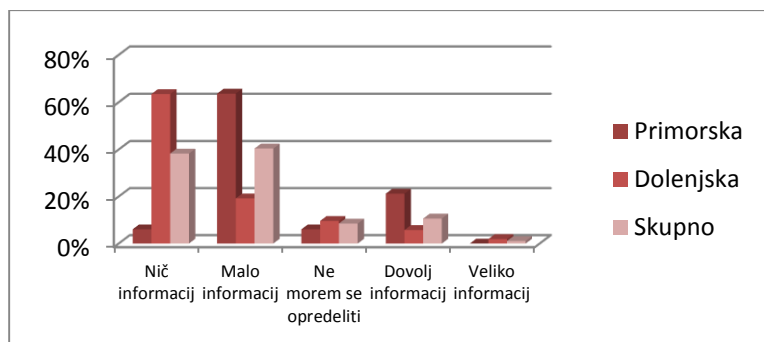
Slika 6: Škoda zaradi volkov v Sloveniji

4.1.3 Količina informacij o volku glede na posamezen vir

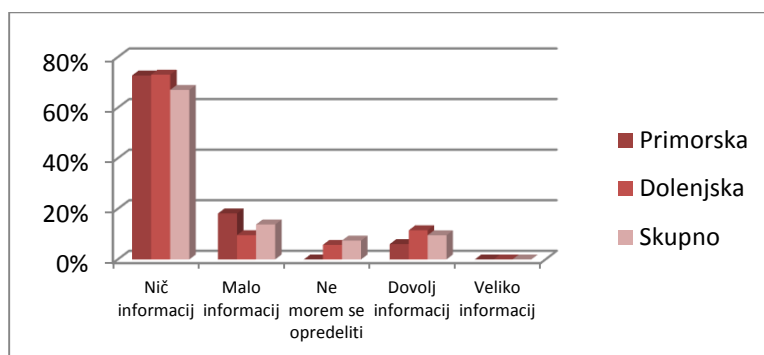
Najmanj informacij o volku dobijo rejci iz knjig in interneta, kar je bilo pričakovano, saj je v anketi sodelovala predvsem starejša populacija, ki ni tako vešča novih tehnologij. Največ informacij posredovanih od medijev se še vedno dobi preko televizije, časopisov in radia, ti pa svoje zgodbe predstavijo zelo subjektivno. Mnenja anketirancev z obeh območij so večinoma homogena. Pomembnejše statistične razlike se opazi le pri pridobljenih informacijah preko radia (Preglednica 2, vrstica v5). Na Primorskem se nekoliko več informacij izve tudi preko pogovorov z drugimi ljudmi, ki ima lahko zaradi vpletenosti poznanih ljudi ali bližine doma, velik vpliv na odnos ljudi do volka. Iz Preglednice 2 – vrstice 9 razberemo, da je pri tem vprašanju p-vrednost blizu mejne vrednosti. Da bi dokazali statistično pomembno razliko, bi potrebovali večji vzorec.

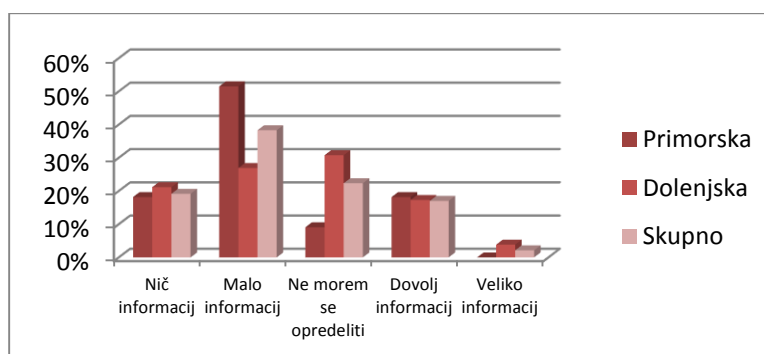
Slika 7: Količina informacij prejeta preko televizijskega poročanja

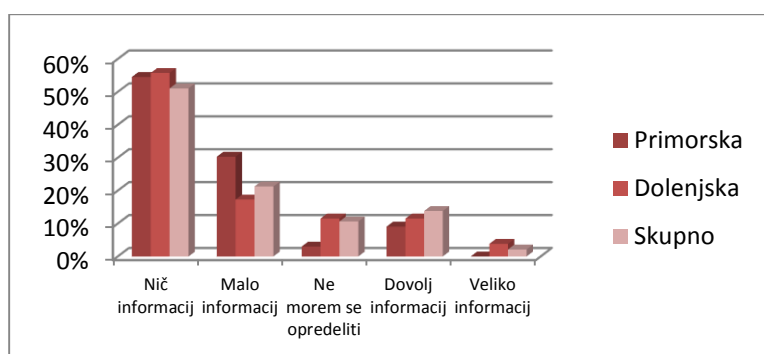
Slika 8: Količina informacij prejeta preko radia

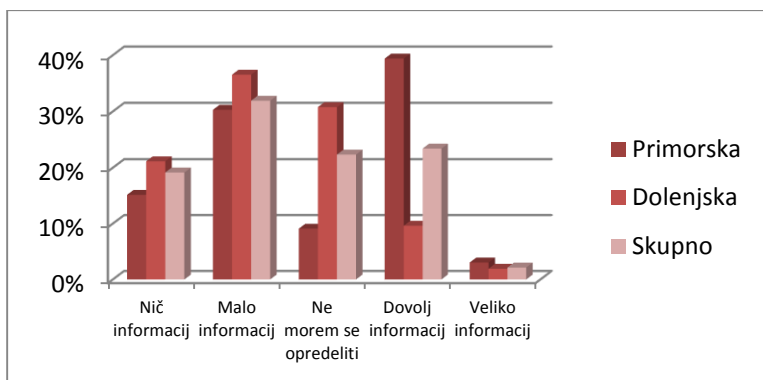
Slika 9: Količina informacij prejeta na internetu

Slika 10: Količina informacij prejeta preko časopisov in revij

Slika 11: Količina informacij prejeta iz knjig

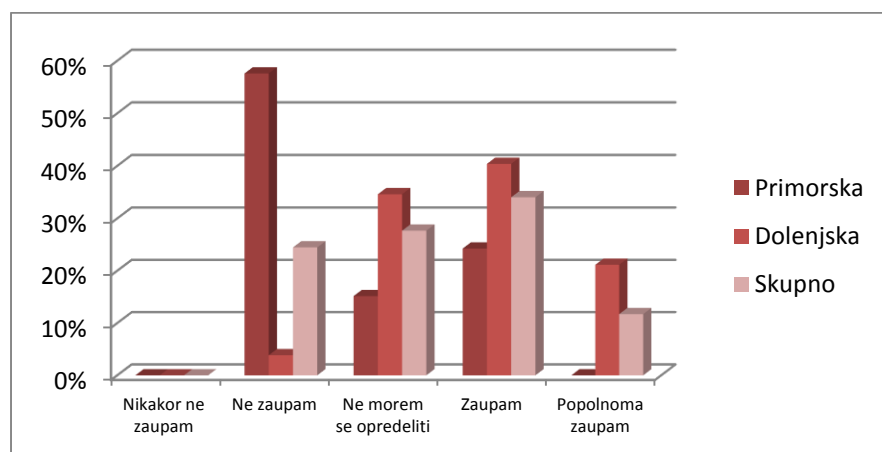

Slika 12: Količina informacij prejeta prek pogovora z ljudmi

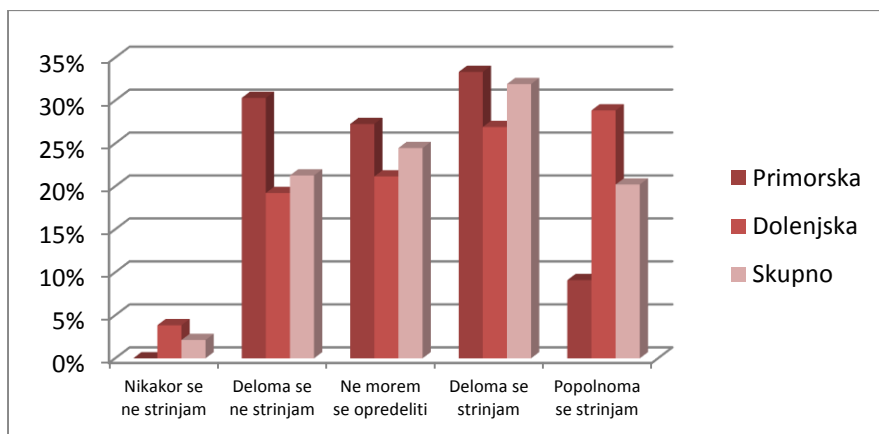
4.1.4 Zaupanje medijem

Mediji so vir informacij, ki dosežejo najširše množice, ne glede na to, kakšno je zaupanje v njih, zato me je zanimalo, kaj anketiranci menijo glede poročanja medijev o napadih volkov na domače živali. Rejci z Dolenjske so veliko bolj zaupljivi do medijev kot rejci s Primorske. Iz Preglednice 2 - vrstice v10 vidimo, da so razlike pri tem vprašanju očitne in statistično pomembne.

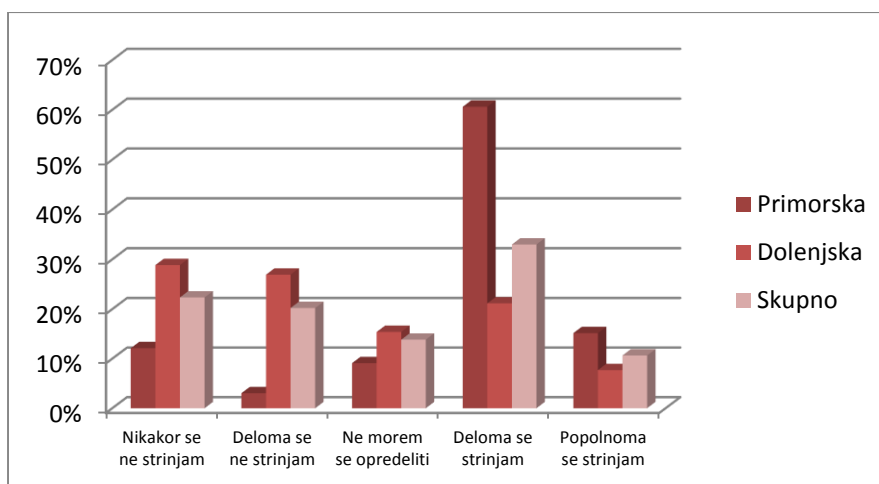
Iz slike »Poročanje medijev o napadih volkov na domače živali je pogosto napihnjeno« vidimo, da rejci s Primorske, poleg nezaupanja, pogosto vidijo poročanje medijev o napadih volkov na domače živali napihnjeno in manj korektno in objektivno. So manj zaupljivi kot Dolenjci. Na Dolenjskem so veliko prizanesljivejši do medijev in njihovega poročanja glede napadov volkov na domače živali, saj večina meni, da je poročanje korektno, objektivno in ni napihnjeno. Razlike v odgovorih so statistično pomembne (Preglednica 2 – vrstica v12).

Slika 13: Zaupanje medijem

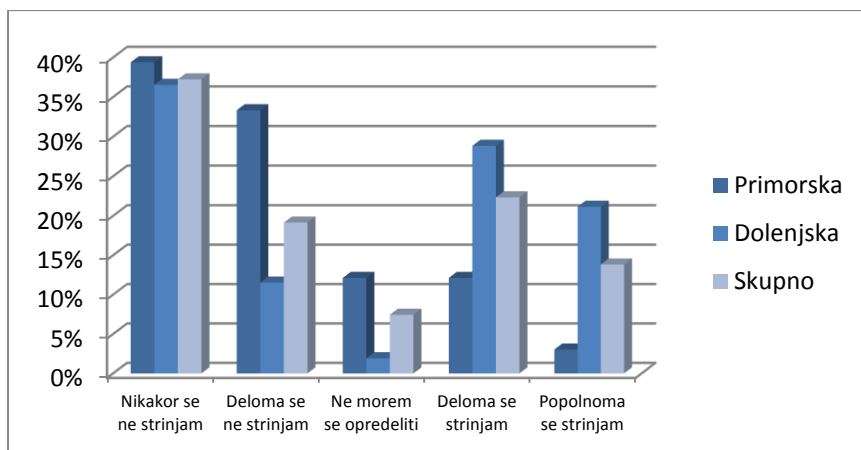
Slika 14: "Poročanje medijev o napadih volkov na domače živali je korektno in objektivno"

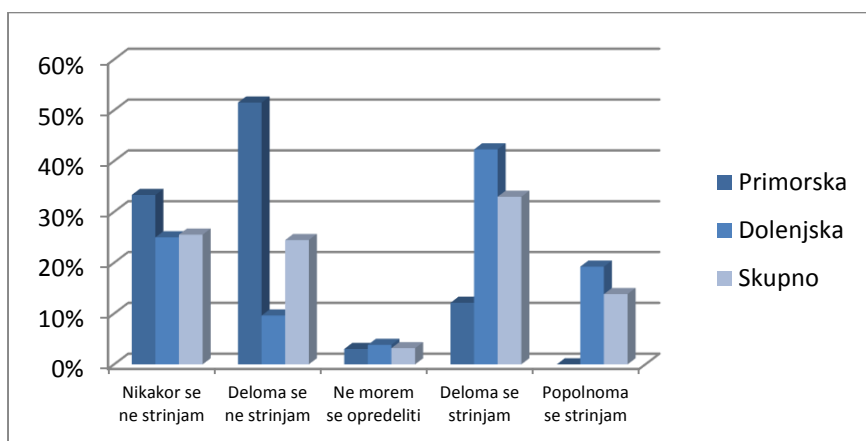
Slika 15: "Poročanje medijev o napadih volkov na domače živali je pogosto napihnjeno"

4.1.5 Mediji in povečan strah pred napadi volkov

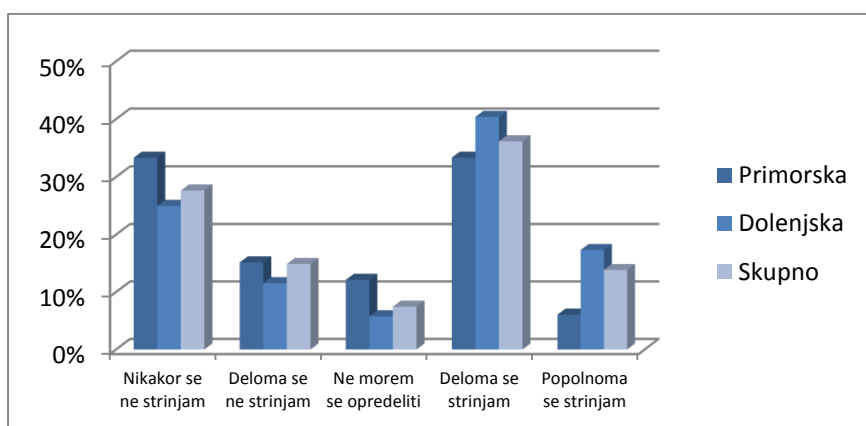
Mediji s svojimi novicami o napadih volkov na domače živali, predvsem pri rejcih z Dolenjske, povečujejo strah pred volkom. Zato so ti tudi bolj previdni pri zaščiti drobnice. Pri teh dveh vprašanjih se statistično kažejo odstopanja in pomembne razlike (Preglednica 3, vrstica t1 in t2). Pri Primorcih posebnega strahu iz odgovorov ni razbrati. Vsi pa se strinjajo, da jim poročanje medijev o napadih volkov na domače živali povzroča vedno bolj odklonilen odnos do te vrste.

Slika 16: "Ob poročanju medijev o napadih volkov na domače živali čutim močan strah pred volkom"

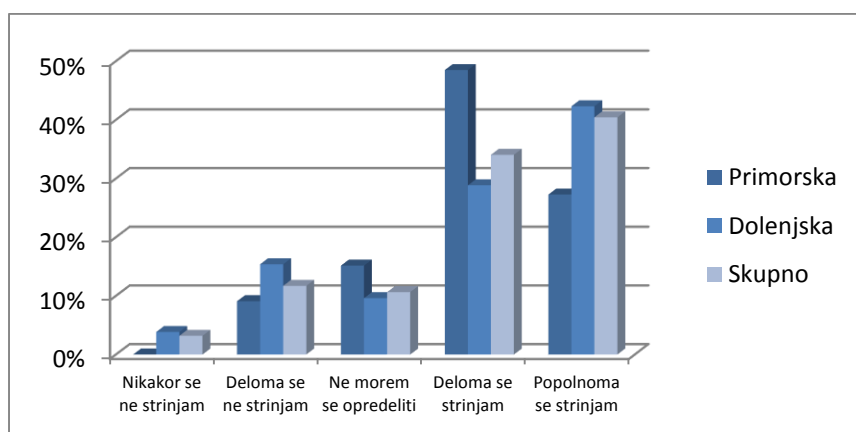

Slika 17: "Zaradi poročanja medijev o napadih volkov sem bolj previden pri zaščiti domačih živali pred volkom"

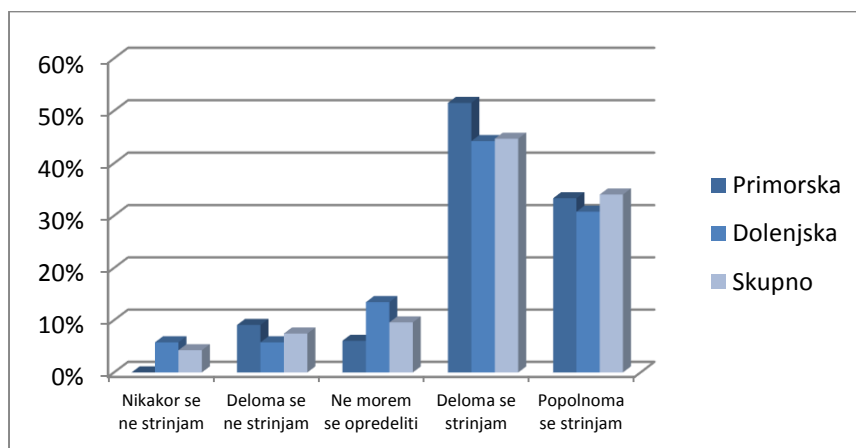

Slika 18: "Zaradi poročanja medijev o napadih volkov na domače živali imam do volka bolj odklonilen odnos"

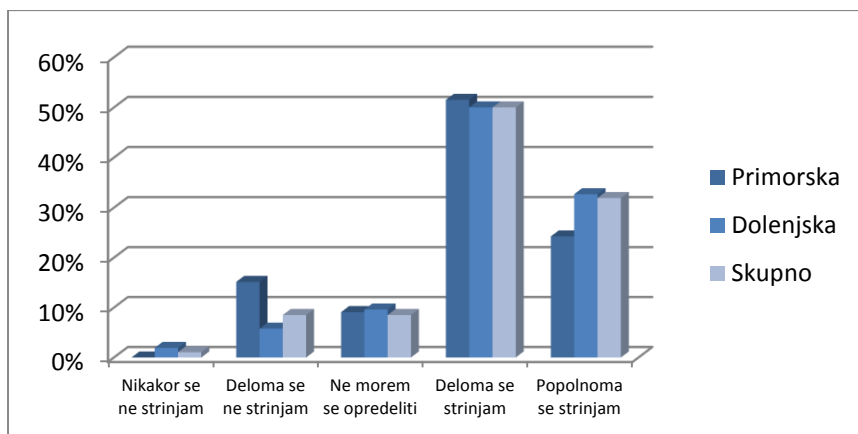
Ljudje ob napadih volkov pogosto navajajo različne vzroke zakaj je do napada prišlo. Dokaj pogosta sta previsoko število volkov ter označevanje volkov kot zlobnih ubijalcev (Marinko in Majič Skrbinšek, 2011). Iz podobnih raziskav je razvidno, da ljudje zelo malo vedo o stanju populacije volkov v Sloveniji, mediji bi lahko bili dobri informatorji o tej tematiki. Iz spodnjih grafov vidimo, da se rejci s Primorske in Dolenjske strinjajo, da je o tej temi v medijih povedanega premalo, premalo pozornosti pa je namenjene tudi izobraževanju ljudi o značilnostih in življenju volkov. Složno se tudi strinjajo, da je v zadnjih treh letih več objav in poročanj o napadih volkov na domače živali, več pa se govori in piše tudi o naravovarstvenih ukrepih za ohranitev volka v Sloveniji. Pri tem ima veliko zaslugo tudi projekt SloWolf, o katerem se je v štirih letih delovanja veliko pisalo. Pri vseh obravnavanih vprašanjih so statistične razlike v odgovorih med regijama zanemarljive.

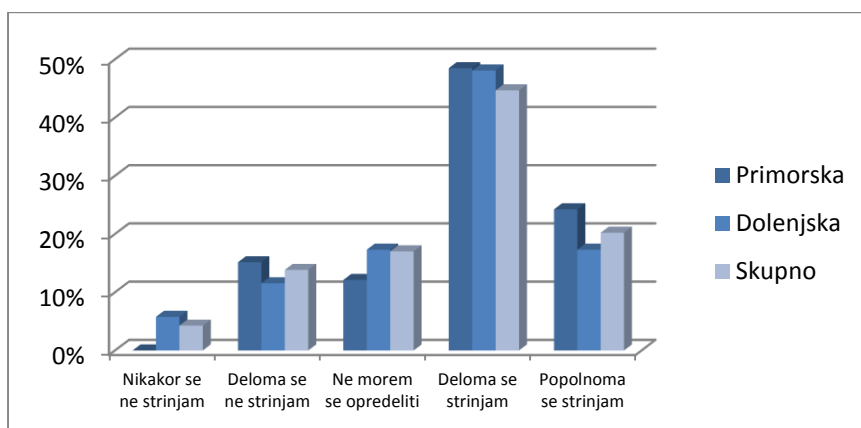
Slika 19: "V medijih je premalo pozornosti namenjene informiranju ljudi o stanju populacije volkov v Sloveniji"

Slika 20: "V medijih je premalo pozornosti namenjene izobraževanju ljudi o značilnostih in življenju volkov"

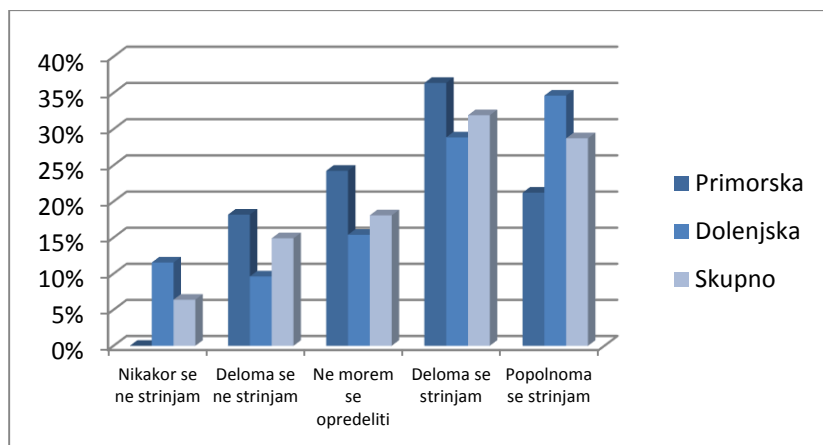

Slika 21: "V zadnjih treh letih je v medijih več poročil o napadih volkov na domače živali kot v preteklosti"

Slika 22: "V zadnjih treh letih je v medijih več poročil o naravovarstvenih prizadevanjih za ohranitev volkov v Sloveniji"

Izobraževanje in informiranje javnosti sta za zagotavljanje nemotenega soobstoja ljudi in volkov ter njihovega dolgoročnega ohranjanja ključnega pomena. Iz Slike 23 vidimo, da se s tem strinja tudi večina rejcev s Primorske in Dolenjske. Statistično ni zaznati pomembnejših razlik (Preglednica 3 – vrstica t7). S tem dokazujejo, da mediji kljub nezaupanju, vplivajo na javno mnenje o volkovih v Sloveniji.

Slika 23: "Menim, da imajo mediji velik vpliv na slovensko javno mnenje o volkovih"

4.2. Statistična obdelava podatkov

V programu SPSS sem obdelala pridobljene odgovore in iskala statistično pomembne razlike med njimi. V Preglednici 2 in 3 so predstavljeni rezultati T-testa in Levene testa oz. F-preizkusa.

Preglednica 2: Rezultati statistične obdelave podatkov

		Statistika		T-test			Levene test	
Vprašanje	N	Povprečna vrednost	Standardni odklon	t	sp	p-vrednost	F	p-vrednost
v1	Primorci	33	2,18	-0,65	83,00	0,52	1,28	0,26
	Dolenjci	52	2,35					
v2	Primorci	33	3,45	3,15	83,00	0,00	0,77	0,38
	Dolenjci	52	2,44					
v3	Primorci	33	1,76	-1,20	79,92	0,23	10,73	0,00
	Dolenjci	52	2,08					
v4	Primorci	32	2,63	-0,38	82,00	0,70	0,46	0,50
	Dolenjci	52	2,71					
v5	Primorci	32	2,44	3,67	82,00	0,00	0,17	0,68
	Dolenjci	52	1,63					
v6	Primorci	32	1,38	-0,85	82,00	0,40	3,49	0,07
	Dolenjci	52	1,56					
v7	Primorci	32	2,28	-1,14	82,00	0,26	1,88	0,17
	Dolenjci	52	2,56					
v8	Primorci	32	1,66	-0,98	82,00	0,33	3,54	0,06
	Dolenjci	52	1,90					
v9	Primorci	32	2,84	1,95	55,53	0,06	5,87	0,02
	Dolenjci	52	2,35					
v10	Primorci	32	2,66	-6,00	82,00	0,00	1,05	0,31
	Dolenjci	52	3,79					
v11	Primorci	33	3,21	-1,45	83,00	0,15	2,63	0,11
	Dolenjci	52	3,58					
v12	Primorci	33	3,64	3,97	83,00	0,00	3,92	0,05
	Dolenjci	52	2,52					

(N- število podatkov, t- verjetnostna porazdelitev , sp- stopinje prostosti, F- kvocient)

Preglednica 3: Rezultati statistične obdelave podatkov

		Statistika		T-test			Levene test	
Vprašanje	N	Povprečna vrednost	Standardni odklon	t	sp	p-vrednost	F	p-vrednost
t1	Primorci	33	2,06	-2,65	82,35	0,01	26,71	0,00
	Dolenjci	52	2,87					
t2	Primorci	33	1,94	-4,79	82,96	0,00	24,63	0,00
	Dolenjci	52	3,21					
t3	Primorci	33	2,64	-1,53	83,00	0,13	0,21	0,65
	Dolenjci	52	3,13					
t4	Primorci	33	3,94	0,15	81,14	0,88	5,17	0,03
	Dolenjci	52	3,90					
t5	Primorci	33	3,85	-1,00	83,00	0,32	0,44	0,51
	Dolenjci	52	4,06					
t6	Primorci	33	3,82	0,95	83,00	0,34	0,79	0,38
	Dolenjci	52	3,60					
t7	Primorci	33	4,09	0,91	83,00	0,37	1,34	0,25
	Dolenjci	52	3,88					
t8	Primorci	33	3,61	-0,17	83,00	0,86	3,03	0,09
	Dolenjci	52	3,65					

(N- število podatkov, t- verjetnostna porazdelitev , sp- stopinje prostosti, F- kvocient)

4.3 Analiza časopisnih člankov

V časopisu Delo je bilo v zadnjih petih letih izdanih 36 člankov na temo volka, v Dolenjskem listu 18 in v Primorskih novicah 22 člankov.

Najprej sem analizirala tretjino člankov in na osnovi tega oblikovala 7 kategorij, katere predstavljajo kriterij (Preglednica 4).

Pri obdelavi časopisnih člankov, ki govorijo o volku v Sloveniji, sem preko umestitve v kriterij ugotovila, da je bilo v Dolenjskem listu največ člankov na temo napada volka na domače živali, v časopisu Delo je bilo največ napisanega o projektu SloWolf in njihovih prizadevanjih za zaščito volkov in varovanje njihovega habitata, prav tako tudi v Primorskih novicah, kjer se je veliko pisalo o naravovarstvenih prizadevanjih za ohranitev volka v Sloveniji.

Preglednica 4: Kriterij uporabljen pri analizi člankov

Kriterij	
1. Trditev	Članek govori o naravovarstvenih prizadevanjih za ohranitev volkov v Sloveniji.
2. Trditev	Članek govori o napadu volka na domače živali in škodi, ki jo je povzročil.
3. Trditev	Članek govori o projektu SloWolf in njihovem prizadevanju za zaščito volkov in varovanju njihovega habitata.
4. Trditev	Članek predstavlja negativne vplive volka na okolje in vzbuja skrb pri ljudeh za njihovo varnost.
5. Trditev	Članek predstavlja zgodovinska dejstva o številčnosti, življenju in selitvah volka na Slovenskem.
6. Trditev	Članek predstavlja pozitivne vplive volka na okolje.
7. Trditev	Drugo.

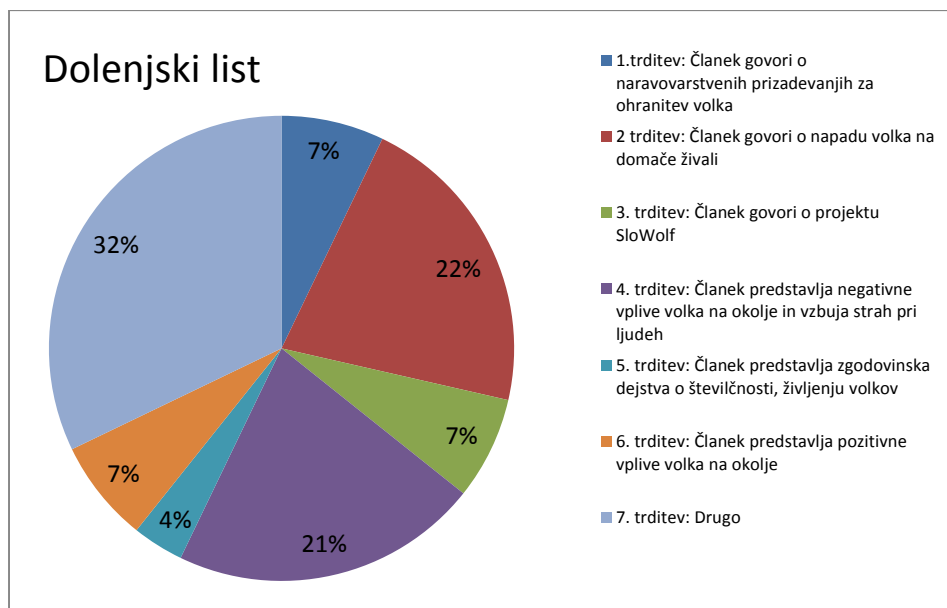
V spodnjih tortastih grafih (Slika 24, 25, 26) je predstavljeno, kaj so o volku v posameznem časopisu največkrat pisali. Posamezne članke sem analizirala in uvrstila v eno ali več zastavljenih kategorij.

Pod možnost drugo spadajo naslednje teme člankov: številčni oz. letni odstrel volka; odškodnine rejcem ob napadu volka na drobnico; krivolov na volka; stranski učinki odstrela volkov; upravljanje s populacijo volka; subvencije rejcem za zaščito živali; nezaščiteni pašni in napadi volkov. Frekvenca omenjenih tem je majhna, zato smo jih uvrstili v kategorijo »Drugo«.

V tedenskem časopisu Dolenjski list, ki izhaja na območju Dolenjske, je bilo v času od januarja 2009 do marca 2013, največ člankov napisanih na temo napadov volkov na domače živali. Enak procent člankov je predstavljal negativne vplive volka na okolje in vzbujanje strahu pri ljudeh (Slika 24). Glede na to, da je bilo veliko napisanega o negativnih vplivih volka na okolje, lahko sklepamo, da si bodo negativno mnenje o volku izoblikovali tudi bralci. Kar veliko se je pisalo tudi o letnemu odstrelu volkov in upravljanju s populacijo, ter o odškodninah, ki jih prejema rejci ob napadu volkov. Te teme so zajete pod možnost drugo.

Zelo malo pa je bilo napisanega o naravovarstvenih prizadevanjih za ohranitev volka, o projektu SloWolf in o pozitivnih vplivih na okolje.

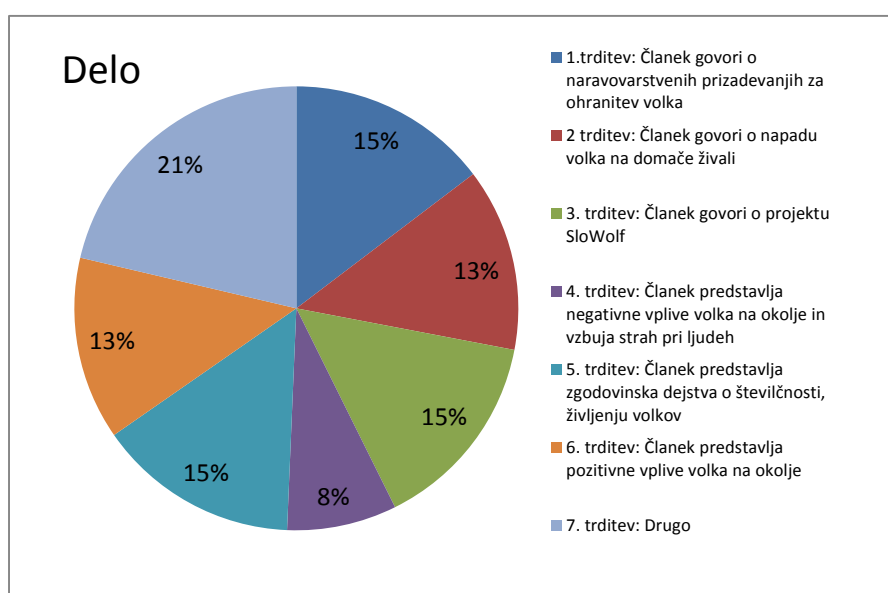
V izbranem času je bilo izdanih 18 člankov. Glede na to, da gre za časopis tednik, je število člankov v primerjavi s Primorskimi novicami, veliko. Iz tega lahko sklepamo, da je volk in pojavljanje volka na Dolenjskem pomembno vprašanje in jim predstavlja veliko nevarnost.

Slika 24: Zastopanost posameznih tem o volku v Dolenjskem listu v zadnjih 5 letih

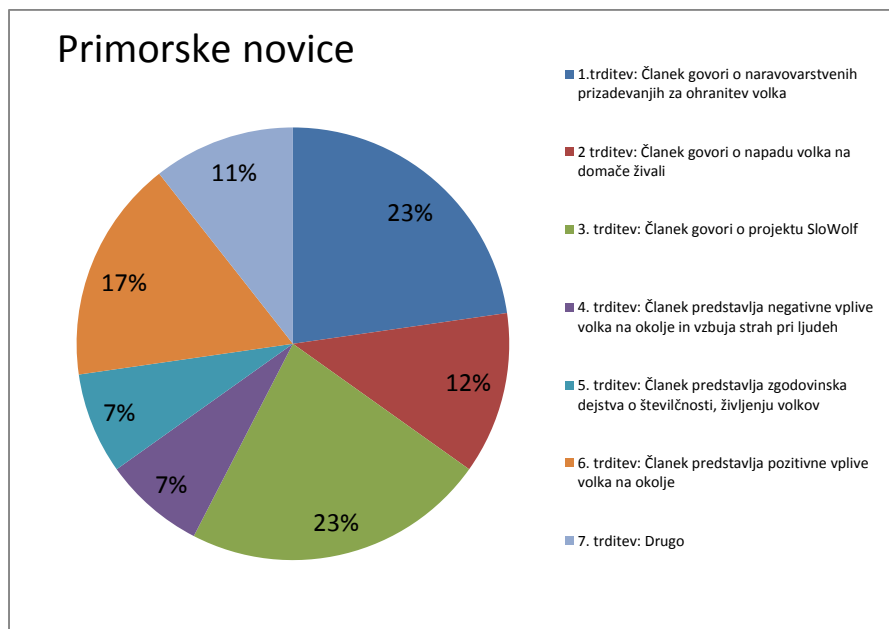
Pri dnevniku Delo, ki je nacionalen časopis, so v obravnavanem obdobju izdali največ člankov o volku. Večina jih je govorila o naravovarstvenih prizadevanjih za ohranitev volka, o zgodovinskih dejstvih, življenju volkov in o projektu SloWolf. Volka so v večini člankov predstavili pozitivno oz. so o volku govorili nevtrarno, predstavili so tako probleme, ki jih imajo rejci zaradi volkov, kot tudi kako jim država pomaga s subvencijami za boljšo zaščito živali.

O samih napadih na domače živali ni bilo objavljenih veliko člankov predvsem zato, ker je to nacionalni časopis in na problematiko volka gledajo širše, ne poročajo pa o posameznih primerih napadov, kot je to značilno za lokalne časopise.

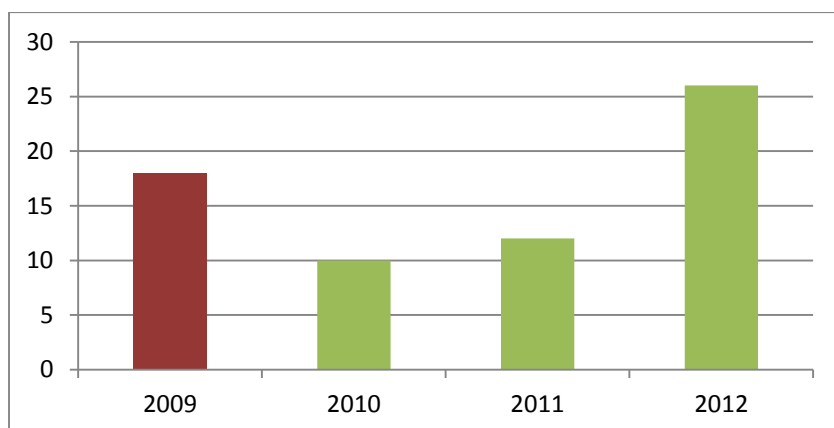
Slika 25: Zastopanost posameznih tem o volku v časopisu Delo v zadnjih 5 letih

Primorske novice je regionalni dnevnik, ki izhaja na Primorskem. V analiziranem času so izdali 22 člankov na temo volkov. Največ jih je govorilo o naravovarstvenih prizadevanjih za zaščito volkov in o projektu SloWolf. Veliko so pisali tudi o pozitivnih vplivih volka na okolje. Čeprav imajo rejci drobnice na Primorskem največ problemov z napadi volkov, pa se o negativnih vplivih volka na okolje ne piše skoraj nič.

Slika 26: Zastopanost posameznih tem o volku v Primorskih novicah v zadnjih 5 letih

Spodnji graf prikazuje število člankov po posameznih letih, v vseh treh obravnavanih časopisih skupaj. Stolpec obarvan rdeče prikazuje število člankov izdanih pred začetkom projekta SloWolf, leta 2009. Kot vidimo v Preglednici 5, je večina teh člankov govorila o negativnih vplivih volka na okolje. Samo trije od 18 člankov so predstavili volka v pozitivni luči in pisali o pozitivnih vplivih volka na okolje.

Slika 27: Skupno število člankov v analiziranih časopisih o volku pred (rdeča) in po (zelena) začetku projekta SloWolf

Z letom 2010 se je v Sloveniji začel projekt Varstvo in spremljanje varstvenega statusa populacije volka (*Canis lupus*) v Sloveniji (2010-2013) - SloWolf. To je prvi obsežen projekt o volku v Sloveniji. Cilj projekta je dolgoročno ohranjanje populacije volkov, njihovega plena in življenjskega prostora v Sloveniji. Eden glavnih ciljev pa je tudi izboljšanje njihovega sobivanja z ljudmi (SloWolf, 2012). Z njihovimi akcijami, delavnicami, terenskim spremljanjem volkov in sodelovanjem s prostovoljci, so volka in njegovo življenje bolj približali ljudem.

Vedno več so o naravovarstvenih prizadevanjih za zaščito volka govorili tudi v medijih. Kako se je skozi leta njihovega delovanja spreminjal trend pisanja o volku, lahko vidimo tudi iz Preglednice 5. Od leta 2010 pa do leta 2012 je bilo napisanih vedno več člankov, ki volka in njegovo vlogo v okolju predstavljajo kot pozitivno. Tudi skupno število člankov je skozi leta njihovega delovanja naraščalo (Slika 27).

Preglednica 5: Število člankov, ki pozitivno, negativno ali nevtrarno pišejo o volku in njegovem vplivu na okolje

		2009	2010	2011	2012
Primorske novice	+	0	1	1	2
	0	0	2	5	5
	-	1	1	1	2
Dolenjski list	+	1	0	0	1
	0	2	2	0	2
	-	3	2	2	1
Delo	+	2	0	1	8
	0	3	2	2	3
	-	6	0	0	2

Pri analizi nisem uporabila člankov iz leta 2013, ker ti niso zajemali celotnega leta, ampak samo mesece do marca.

5 ZAKLJUČKI

Volk (*Canis lupus*) je simbol neokrnjene narave, kot plenilec je pomemben člen v prehranjevalni verigi in človeku ni nevaren. Od leta 1993 je na Rdečem seznamu ogroženih živalskih vrst. Z njegovim varovanjem varujemo tudi druge živali. Čeprav je uradni status volka v Sloveniji povsem drugačen kot v preteklosti, ko so ga neomejeno preganjali in zatirali, to ne pomeni veliko, če varstvo volkov ne zaživi med ljudmi, ki si z volkom konkretno delijo prostor in vire.

V diplomski raziskavi sem se osredotočila na ljudi, ki se z volkom veliko srečujejo in živijo na obrobju njegovega življenjskega prostora. Rejci drobnice imajo na splošno zelo slabo mnenje o volkovih v Sloveniji in mu niso naklonjeni. Večjih razlik med raziskovanima regijama v odnosu do volka ni. Odstopanje se pokaže samo pri želji ohranitve volka v Sloveniji, kjer večina rejcev s Primorske meni, da ga v Sloveniji ni potrebno ohraniti, saj živi drugod po Evropi, rejci z Dolenjske pa se s to trditvijo v večini ne strinjajo.

Večina anketiranih rejcev s Primorske in Dolenjske se strinja, da število napadov na drobnico v Sloveniji narašča. Opazili so, da je posledično tudi v medijih v zadnjih treh letih več poročanja o napadih volkov. Prav zaradi poročanj medijev o napadih volkov so rejci z Dolenjske vse bolj nenaklonjeni volku. Veliko previdnejši so pri zaščiti domačih živali in sebe, saj čutijo ob poročanju medijev pred volkom močan strah. Pri rejcih s Primorske večje previdnosti in strahu pred volkom ni zaznati.

Mediji lahko konstruirajo določene izseke realnosti in s svojim vplivom sooblikujejo družbeno realnost (Drame, 1992). Tako je tudi pri poročanju o napadih volkov. Ob napadu na drobnico mediji o zgodbi poročajo subjektivno, vpletajo se v njeno interpretacijo in oblikujejo posameznikov pogled na dogodek. Temu so podvrženi tudi rejci drobnice, saj največ informacij o volku prejmejo prek televizije in časopisa.

Rejci z Dolenjske, ki so bolj zaupljivi do medijev in njihovo poročanje dojemajo kot korektno, objektivno in nič napihnjeno, so bolj prestrašeni in odklonilni do volkov, kot rejci s Primorske. Ti v večini vidijo poročanje medijev kot napihnjeno, subjektivno in ne verjamejo vsemu kar mediji poročajo. Iz analize časopisnih člankov pa opazimo, da je v časopisu Dolenjski list, največ člankov napisanih prav na temo napadov volkov na drobnico in o negativnih vplivih volka na okolje. Povzamemo lahko, da mediji s svojim poročanjem o volku povzročajo strah in neodobravanje pri ljudeh.

Čeprav je na Primorskem letno več napadov volkov na drobnico kot na Dolenjskem, pa v lokalnem časopisu Primorske novice najdemo več člankov, ki govorijo o naravovarstvenih prizadevanjih za ohranitev volka in pozitivnih vplivih volka na okolje. Prav tako so o teh temah največkrat pisali v nacionalnem časopisu Delo. Od leta 2010 naprej oz. z začetkom projekta SloWolf, so z vsakim nadaljnjim letom njihovega delovanja pisali več o projektu in življenju volkov na Slovenskem.

Na splošno se vsi anketiranci strinjajo, da mediji še vedno premalo poročajo o ekološki vrednosti volkov, o pomembnosti, ki jo imajo v ekosistemu, saj pomanjkanje znanja in napačna prepričanja vplivajo tako na odnos do volka, kot tudi na strah pred njim. Projekti, kot je SloWolf, bi si zaslužili več medijske pozornosti, saj informirajo in izobražujejo javnost o življenju volkov in boljših oblikah sobivanja z njimi. Tako bi javnost spoznala vlogo volka v naravi in verjetno bi se marsikatero negativno mnenje spremenilo v odobravanje.

6 VIRI

Adamič M., Jerina K., Zafran L. in Marinčič A. 2004. Izhodišča za oblikovanje strategije ohranitvenega upravljanja s populacijo volka (*Canis lupus*) v Sloveniji. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta. Ljubljana, str: 23

Adamič M., Koren I., 1998. Možnost povratka velikih zveri v Alpe. Zbornik referatov: XIX. Gozdarski študijski dnevi- Gorski gozd. Logarska dolina, str: 53-64

Bath, A.J., 2000. Human dimensions in wolf management in Savoie and Des Alpes Maritimes, France. Report for France LIFE—Nature Project and the Large Carnivore Initiative Project for Europe.

<http://www.large-carnivores-lcie.org> (Februar 2013)

Bath, A.J. in Farmer, 2000. Europe's carnivores - A survey of children's attitudes towards wolves, bears and otters. Report WWF. Anglija, str: 1-9.

Bath A.J. in Majić A., 2001. Human Dimensions in Wolf Management in Croatia. LCIE. Memorial University of Newfoundland, Department of Geography.

http://www1.nina.no/lcie_new/pdf/635011364836702351_Bath%20LCIE%20Croatian%20attitudes.pdf (Marec, 2013)

Boitani L., 2000. Action plan for the conservation of wolves in Europe (*Canis lupus*). Council of Europe Publishing. Nature and Environment, 113: 86

Brancelj A., 1981. Biologija in ekologija volka v gojitvenem lovišču Jelen: diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Biotehniška fakulteta, oddelek za biologijo. Ljubljana.

Brancelj A., 1982. Volk v svetu in pri nas. Ljubljana. Proteus 44: 168-170

Brancelj A., 1984. Volk v Sloveniji?!?. Ljubljana. Lovec 6: 166-170

Brancelj A., 1988. Volk *Canis lupus*, 1758. V: Zveri II: medvedi – Ursidae, psi – Canidae, mačke – Felidae. Lovska zveza Slovenije. Ljubljana, str: 89 – 141

Breitenmoser U., 1998. Large Predators in the Alps: The Fall and Rise of Man's Competitors. Biological Conservation, 83: 279–289

Conover M., 2002. Resolving human-wildlife conflicts: the science of wildlife damage management. Lewis Publisher. New York, str: 235

Černe R., Jerina K., Jonozovič M., Kavčič I., Stergar M., Krofel M., Marenče M. in Potočnik H., 2010. Škode od volkov v Sloveniji. Analiza v okviru projekta Life + SloWolf. Zavod za gozdove Slovenije in Univerza v Ljubljani. Ljubljana, str: 51

Dolenjski list

<http://www.dolenjskilist.si/si/> (Marec, 2013)

Drame I., 1992. Odnosno strukturirana medijska realnost kot posebna realnost. Teorija in praksa, 29: 849-859

Ericsson G. in Heberlein T. A., 2003. Attitude of Hunters, Local, and the General Public in Sweden Now that the Wolves are back. Biological Conservation, 111:149–159

Ericsson G., Heberlein T. A., Karlsson J., Bjärvall A. in Lundvall A., 2004. Support for hunting as a means of wolf *Canis lupus* population control in Sweden. *Wildlife Biology*, 10: 269-276.

Flere S., 2000. Sociološka metodologija. Založba Pedagoške fakultete. Maribor.

Gorjanc G., 2011. Stalež drobnice v letu 2010. Biotehniška fakulteta. Univerza v Ljubljani. Ljubljana, str: 5

IUCN Rdeči seznam
<http://www.redlist.org> (Januar, 2013)

Jonozovič M., 2003. Strokovno izhodišče za vzpostavljanje omrežja NATURA 2000. Volk (*Canis lupus* L.), str: 46

Kaczensky P., 1999. Large carnivore depredation on livestock in Europe. *Ursus*, 11: 59– 71

Kalin S., 2012. Zaščitni ukrepi pri reji drobnice kot ključni element varstva volka (*Canis lupus*) v Sloveniji: diplomsko delo. Biotehniška fakulteta. Univerza v Ljubljani.

Karlsson J. in Sjöstrom M., 2007. Human attitudes towards wolves, a matter of distance. *Biological Conservation*, 137: 610– 616

Kellert S. R. in Berry J. K., 1987. Attitudes, knowledge, and behaviors towards wildlife as affected by gender. *Wildlife Society Bulletin*, 15: 363-371

Kellert S. R., Black M., Reid Rush C. in Bath A. J., 1996. Human Culture and Large Carnivore Conservation in North America. *Conservation Biology*, 10: 977–990

Košir M. in Ranfl R., 1996. Vzgoja za medije. DZS Ljubljana.

Kryštufek B., 1991. Sesalci Slovenije. Prirodoslovni muzej Slovenije: 197–200

Linnell J. D. C., Smith M.E., Odden J., Swenson J.E. in Kaczensky P. 1996. Carnivores and sheep farming in Norway. 4. Strategies for the reduction of carnivore – livestock – conflict: a review. *NINA Oppdragsmelding*, 443: 1 – 116

Malnar B., 2005. Raziskovalno študijsko gradivo. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.

Marinko U. in Majić Skrbinšek A., 2011. Raziskava odnosa rejcev drobnice, lovcev in širše javnosti do volka in upravljanja z njim. Končno poročilo akcije A.6 projekta LIFE+SloWolf. Univerza v Ljubljani.

http://www.volkovi.si/images/stories/Ursa/koncno_porocilo_slowolf_a.6.pdf (Januar, 2013)

Mech L. D. in Boitani L., 2003. Wolves: Behavior, Ecology, and Conservation. The University of Chicago Press. Chicago: 448 str.

Pokorny B., Ribarič Lasnik C., Šalej M. in Šterbenk E., 2007. Osnove znanstveno raziskovalnega dela. Inštitut za ekološke raziskave ERICo Velenje d.o.o. Velenje.
<http://mladiraziskovalci.scv.si/admin/file/skripta-osnove-znanstveno.pdf> (Maj , 2013)

Potočnik H., 28.11.2013. Ustno. Na predstavitvi dokumentarnega filma: Za volkovi. Ljubljana.

Promberger C., 1995. Wolves in Europe: Status - Problems - Perspectives. Presented at the WWF meeting in Italy/Abruzzo. Munich. *Wildlife Society*, str:1-6

Schroder W. in Promberger C., 1993. Wolves in Europe- stctives. Proc. Of a workshop on wolves in Europe. Munich wildlife society, str: 136

SloWolf, Projekt LIFE+ SloWolf
<http://www.volkovi.si/> (Maj, 2013)

Štolfa M., 2010. Poročanje medijev o kriminaliteti: diplomsko delo. Fakulteta za varnostne vede. Univerza v Mariboru.

Štrumbelj C., 1995. Volkovi na Kočevskem in njihove poti. Volk ne ogroža! Volk je ogrožen! Kočevje. Zbornik strokovnih prispevkov, str: 73–82

Treves A. in Karanth U.K., 2003. Human-Carnivore conflict and perspectives on carnivore management worldwide. Conservation Biology, Vol 17, No.6: 1491-1499

Treves A., Naughton-Treves L., Harper E.K., Mladenoff D.J., Rose R.A., Sickley T.A., Wydeven A.P., 2004. Predicting human-carnivore conflict: a spatial model derived from 25 years of data on wolf predation on livestock. Conserv Biol, 18:114–125

Udovič A., Vidrih M., Kalin S., 2011. Analiza obstoječih sistemov kmetovanja na območju pojavljanja volka. Končno poročilo akcije A5 projekta LIFE+ SloWolf. Univerza v Ljubljani.
<http://www.volkovi.si/images/stories/Anamarija/porocilo%20akcija%20a5-zadnja%20verzija.pdf> (Februar, 2013)

Vidrih T., 2002. Electric Fencing and Carnivore damage prevention. Biotehniška fakulteta, Agronomija. Ljubljana.
<http://www2.arnes.si/~surtvidr/clanki/clanek25.htm> (Maj, 2013)

Vidrih T., 2006. Elektromreže in velike zveri. Biotehniška fakulteta, Agronomija. Ljubljana.
<http://web.bf.uni-lj.si/katedre/clanki/clanek67.htm> (Maj, 2013)

Zavod za gozdove Slovenije, 2012. Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Kočevje (2011-2020). Vlada RS. Ljubljana, št. 06/11

PRILOGE

PRILOGA A

Vprašalnik, ki je temeljil na medijskem poročanju o volku

VPRAŠALNIK- DIPLOMSKA NALOGA

Pozdravljeni, sem Tina Čujec, študentka Fakultete za znanosti o okolju v Novi Gorici. V sklopu svoje diplomske naloge sem se odločila raziskati področje vpliva medijev na naklonjenost rejcev drobnice do volka in vas lepo prosim za pomoč in sodelovanje pri anketnem vprašalniku. Anketa je anonimna in bom podatke uporabila izključno samo za namene omenjene naloge.

Že vnaprej se vam najlepše zahvaljujem za odgovore!

<i>Obkrožite odgovor, ki opisuje vaše mnenje na lestvici od 1 do 5</i>	Nikakor se ne strinjam	Deloma se ne strinjam	Ne morem se opredeliti	Deloma se strinjam	Popolnoma se strinjam
Ob poročanju medijev o napadih volkov na domače živali čutim strah pred volkom.	1	2	3	4	5
Zaradi poročanja medijev o napadih volkov sem bolj previden pri zaščiti domačih živali pred volkom.	1	2	3	4	5
Zaradi poročanja medijev o napadih volkov na domače živali imam do volka bolj odklonilen odnos.	1	2	3	4	5
V medijih je premalo pozornosti namenjene informiranju ljudi o stanju volkov v Sloveniji.	1	2	3	4	5
V zadnjih treh letih mediji več poročajo o napadih volkov na domače živali kot v preteklosti.	1	2	3	4	5
V zadnjih treh letih mediji več poročajo o naravovarstvenih prizadevanjih za ohranitev volkov v Sloveniji.	1	2	3	4	5
V medijih je premalo pozornosti namenjene izobraževanju ljudi o značilnostih in življenju volkov.	1	2	3	4	5
Menim, da imajo mediji velik vpliv na slovensko javno mnenje o volkovi.	1	2	3	4	5

PRILOGA B

Anketni vprašalnik, ki so ga uporabili pri raziskavi projekta SloWolf

*Raziskava stališč slovenske javnosti do volkov
in upravljanja z njimi 2012*

DEL A: Vprašalnik bomo začeli s splošnim vprašanjem o treh vrstah velikih zveri, ki živijo v Sloveniji in z vprašanji o volku. Prosimo, da med ponujenimi odgovori obkrožite tistega, ki najbolj odraža vaše stališče.

1. Kakšno je vaše stališče do spodaj naštetih vrst velikih zveri, ki živijo v Sloveniji?

Obkrožite odgovor, ki opisuje vaše mnenje na lestvici od 1 do 5	Popolnoma odklonilno	Odklonilno	Ne morem se opredeliti	Naklonjeno	Popolnoma naklonjeno
Medved	1	2	3	4	5
Volk	1	2	3	4	5
Ris	1	2	3	4	5

2. Ali se je vaš odnos do volka v preteklih dveh letih spremenil?

- a) Da.
- b) Ne.

Če je vaš odgovor »Da«, prosim odgovorite na naslednje vprašanje.

Ali je vaš odnos do volka v preteklih dveh letih postal:

Obkrožite odgovor, ki opisuje vaše stališče na lestvici od 1 do 5	Precej bolj odklonilen	Malo bolj odklonilen	Ostal isti	Malo bolj naklonjen	Precej bolj naklonjen
	1	2	3	4	5

Zakaj se je vaš odnos do volka spremenil? (Prosimo, razložite.)

Pred vami je nekaj splošnih vprašanj o vašem odnosu do volka, pa tudi nekaj o odnosu do narave, lovstva, reje drobnice in sprejemanju volka nasploh. Prosimo, obkrožite število od 1 do 5, ki najbolje odraža vaše mnenje ali stališče.

Obkrožite odgovor, ki opisuje vaše mnenje na lestvici od 1 do 5	Nikakor se ne strinjam	Deloma se ne strinjam	Ne morem se opredeliti	Deloma se strinjam	Popolnoma se strinjam
3. V Sloveniji moramo poskrbeti za ohranitev	1	2	3	4	5

pestrosti rastlinstva in živalstva.					
	Nikakor se ne strinjam	Deloma se ne strinjam	Ne morem se opredeliti	Deloma se strinjam	Popolnoma se strinjam
4. Ljudje imamo pravico do spreminjanja okolja.	1	2	3	4	5
5. Narava je sama sposobna uravnovesiti človeške posege vanjo.	1	2	3	4	5
6. Kar je ostalo od neokrnjene narave, je treba zaščititi pred vsemi oblikami človeških posegov vanjo.	1	2	3	4	5
7. Vsako ravnanje, ki je naravi škodljivo, moraš kot državljan RS prijaviti.	1	2	3	4	5
8. Volka je v Sloveniji pomembno ohraniti za prihodnje generacije.	1	2	3	4	5
9. Volk predstavlja simbol neokrnjene narave.	1	2	3	4	5
10. Volka v Sloveniji ni potrebno ohraniti, ker živi drugod po Evropi.	1	2	3	4	5
11. Volkovi imajo pomembno vlogo pri uravnavanju števila srnjadi in jelenjadi.	1	2	3	4	5
12. Volkovi ubijejo preveč srnjadi in jelenjadi.	1	2	3	4	5
13. Volkovi in lovci skupaj učinkovito regulirajo število srnjadi in jelenjadi.	1	2	3	4	5
14. Volkovi v Sloveniji naj bodo popolnoma zavarovani.	1	2	3	4	5
15. V Sloveniji je volkov premalo, da bi jih lovili.	1	2	3	4	5
16. Prisotnost volka v gozdovih svoje okolice bi sprejel/a brez večjih težav.	1	2	3	4	5
17. Bojim se, da bi mi prisotnost volka povzročila finančno škodo.	1	2	3	4	5
18. Volk človeku ni nevaren.	1	2	3	4	5
	Nikakor se ne strinjam	Deloma se ne strinjam	Ne morem se opredeliti	Deloma se strinjam	Popolnoma se strinjam

19. Volkovi ne sodijo v bližino človeških bivališč.	1	2	3	4	5
20. Volkovi so dobrodošli v Sloveniji, če je njihovo število nadzorovano.	1	2	3	4	5
21. Število volkov v Sloveniji bi se moralo povečati.	1	2	3	4	5
22. Volkovi povzročajo nesprejemljivo škodo na drobnici.	1	2	3	4	5
23. Volkovi napadajo drobnico, ker je njihovo število previsoko.	1	2	3	4	5
24. Volkovi so po naravi zlobni, saj napadajo drobnico.	1	2	3	4	5
25. Rejo drobnice je na življenjskem prostoru volka potrebno omejiti.	1	2	3	4	5

DEL B: V nadaljevanju je nekaj splošnih vprašanj o volku kot vrsti. Obkrožite odgovor, ki se vam zdi najbolj ustrezen ali najbolje opiše vaše mnenje.

1. Katera od spodaj naštetih vrst živali po vašem mnenju povzroča največ škode (na poljedelstvu, sadjarstvu ali živinoreji) v Sloveniji?

a) Medved.

d) Krokar.

b) Volk.

e) Potepuški pes.

c) Ris.

f) Drugo: _____

2. Koliko volkov menite, da živi v Sloveniji? _____ volk/ov. (Prosimo, napišite s številko.)

3. Povprečen volčji samec v Sloveniji tehta:

a) 15-30kg.

d) več kot 60kg.

b) 31-45kg.

e) Nisem prepričan/a.

c) 46-60kg.

4. Večino volkove hrane v Sloveniji predstavlja:

a) srnjad in jelenjad.

c) domače živali.

b) mrhovina.

d) Nisem prepričan/a.

5. Volk ujame plen (srnjad in jelenjad):

a) vsakič, ko lovi.

c) 1-krat v 10 poskusih.

b) 1-krat v 2 poskusih.

d) 1-krat v 20 poskusih.

e) Nisem prepričan/a.

6. Kako živijo volkovi?

a) V paru.

c) V tropu.

b) Samotarsko.

d) Nisem prepričan/a.

7. Na kakšen način menite, da so prišli volkovi v Slovenijo?

a) Volkove so naselili ljudje.

d) Volkovi so se priselili iz sosednjih držav.

b) Volkovi živijo v Sloveniji že od nekdaj.

e) Nisem prepričan/a.

c) Volkovi so pobegnili iz živalskega vrta.

f) Drugo: _____

8. Menite, da so bili volkovi v preteklosti prisotni na celotnem območju Slovenije?

a) Da.

c) Ne, v preteklosti niso bili prisotni v Sloveniji.

b) Ne, bili so prisotni samo na nekaterih območjih.

d) Nisem prepričan/a.

9. Volkovi v Sloveniji so bili v preteklosti skoraj iztrebljeni. Kaj je glavni razlog?

a) Človekovo ubijanje.

d) Nisem prepričan/a.

b) Neprimeren življenjski prostor.

d) Drugo.

c) Slabo zdravstveno stanje volkov.

10. Danes je število volkov v Sloveniji za dolgoročen obstoj:

a) Premajhno.

c) Preveliko.

b) Dovolj veliko.

d) Nisem prepričan/a.

11. Koliko volkov menite, da bi morale živeti v Sloveniji? _____ volk/ov. (Prosimo, napišite s številko.)

12. Ali so volkovi v Sloveniji zavarovani kot ogrožena vrsta?

a) Da.

b) Ne.

c) Nisem prepričan/a.

13. Ali menite, da število spodaj naštetih velikih zveri v Sloveniji:

Obkrožite število od 1 do 3, ki najbolje ustreza vašem odgovoru.	Upada	Je stabilno	Narašča
Medved	1	2	3
Volk	1	2	3
Ris	1	2	3

DEL C: Naslednja vprašanja in trditve se nanašajo na vaše mnenje o upravljanju z volkovi, o sistemih zaščite domačih živali, o načinu reje in ozaveščenosti. Prosimo, da iz ponujenih odgovorov obkrožitestega, ki najbolje odraža vaše mnenje ali stališče.

	Nikakor se ne strinjam	Deloma se ne strinjam	Ne morem se opredeliti	Deloma se strinjam	Popolnoma se strinjam
1. Plačevanje odškodnin zaradi škod po volku je ustrezen način blaženja konfliktov med rejci drobnice in volkovi.	1	2	3	4	5
2. Ustrezna zaščita drobnice (elektroograje, pastirski psi) lahko zmanjša število napadov volkov.	1	2	3	4	5
3. Uporaba ustrezne zaščite (elektroograje, pastirski psi) za preprečevanje škod po volku mora biti zakonsko predpisana.	1	2	3	4	5
4. Plačevanje odškodnin zaradi škod po volku je le kratkoročen način blaženja konfliktov med rejci drobnice in volkovi.	1	2	3	4	5
5. Država mora poskrbeti za nemoteno sobivanje človeka in volka.	1	2	3	4	5
6. Ob napadih volkov na drobnico čutim močan strah pred volkovi.	1	2	3	4	5
7. Če drobnica ni učinkovito zaščitena, so napadi volkov pogostejši.	1	2	3	4	5
8. Če bi volk napadel domače živali, bi se strinjal/a z njegovim izrednim odstrelom.	1	2	3	4	5
	Nikakor se ne strinjam	Deloma se ne strinjam	Ne morem se opredeliti	Deloma se strinjam	Popolnoma se strinjam
9. Če rejec drobnice ne uporablja metod za preprečevanje škod po volku, naj se mu škoda ne povrne.	1	2	3	4	5
10. Prisotnost volka lahko pomembno prispeva k	1	2	3	4	5

razvoju ekoturizma v Sloveniji.					
11. Pri upravljanju s populacijo volkov moram imeti jaz kot predstavnik/ca rejcev drobnice pravico do soodločanja.	1	2	3	4	5
12. Ozaveščanja in informiranja o volku je premalo.	1	2	3	4	5
13. Projekti o sobivanju volka in človeka so pomembni.	1	2	3	4	5
14. Pri upravljanju s populacijo volka je nujno sodelovanje s sosednjimi državami.	1	2	3	4	5

15. Škoda zaradi volkov v Sloveniji:

a) narašča.	c) upada.
b) je enaka.	d) Nisem prepričan/a.

16. Menite, da imate drobnico dobro zaščiten pred napadi volkov?

a) Da.	c) Ne.
b) Niti dobro, niti slabo.	d) Ne vem.

17. Bi spremenili način reje drobnice, če bi to zmanjšalo ali odpravilo napade volkov na drobnico?

- a) Ne, saj so imeli tak način reje že moji predniki.
- b) Ne, saj sem na ta način navajen in ga ne mislim spreminjati.
- c) Da, če bi bila država pripravljena nuditi pomoč (subvencije, informiranje- seminarji).
- d) Da, ga nameravam spremeniti.
- f) Da, je že spremenjen.

Pred vami je vprašanje pri katerem vas prosimo, da ocenite lastnosti sistema plačevanja odškodnin in metod zaščite domačih živali. V primeru, da s sistemom plačevanja odškodnin in metodami zaščite domačih živali nimate izkušenj, prosimo pustite vrstico prazno.

18. Lastnosti sistema plačevanja odškodnin za škode in metod za preprečevanje škod po volku so opisane spodaj. Obkrožite odgovor, ki na lestvici od 1 do 5 najbolj opiše vaše mnenje.

Sistem plačevanja odškodnin (kompenzacij) zaradi škod na domačih živalih po volku

Popolnoma nezadovoljen	Nezadovoljen	Niti zadovoljen, niti nezadovoljen	Zadovoljen	Popolnoma zadovoljen
------------------------	--------------	------------------------------------	------------	----------------------

a. Seznanjenost s sistemom plačevanja odškodnin.	1	2	3	4	5
b. Odzivni čas ob prijavi škode.	1	2	3	4	5
c. Usposobljenost popisovalcev škode.	1	2	3	4	5
d. Višina odškodnine za škodo.	1	2	3	4	5
e. Celotni postopek od prijave škode do plačila odškodnine.	1	2	3	4	5

Metode preprečevanja škod na domačih živalih po volku

	Popolnoma nezadovoljen	Nezadovoljen	Niti zadovoljen, niti nezadovoljen	Zadovoljen	Popolnoma zadovoljen
f. Seznanjenost z metodami zaščite drobnice - elektroograje	1	2	3	4	5
g. Seznanjenost z metodami zaščite drobnice - pastirski psi	1	2	3	4	5
h. Seznanjenost z metodami zaščite drobnice - kombinacija metod zaščite (elektroograje in pastirski psi)	1	2	3	4	5
i. Višina pomoči (subvencije) pri nakupu elektroograj.	1	2	3	4	5
j. Pomoč pri uvajanju metod zaščite drobnice.	1	2	3	4	5

19. Če bi bilo mogoče, bi si želel/a sodelovati pri projektu varstva in upravljanja z velikimi zvermi v Sloveniji?

- a) Da, kot prostovoljec/ka pri aktivnostih projekta. (vaš kontakt – *neobvezno*: _____)
- b) Da, a le kot zunanji/a opazovalec/ka.
- c) Ne, to področje me ne zanima.

DEL D: Prosimo vas, da predstavite vaše mnenje o informacijah in virih informacij.

1. Ocenite navedene vire informacij glede na to koliko informacij o volku vam posredujejo.

	Niž informacij	Malo informacij	Ne morem se opredeliti	Dovolj informacij	Veliko informacij
Televizija	1	2	3	4	5
Radio	1	2	3	4	5
Internet	1	2	3	4	5
Časopisi in revije	1	2	3	4	5
Knjige	1	2	3	4	5
Pogovori z ljudmi	1	2	3	4	5

2. Koliko po vašem mnenju lahko zaupate naštetim virom informacij o volkovih?

	Nikakor ne zaupam	Ne zaupam	Ne morem se opredeliti	Zaupam	Popolnoma zaupam
Medijem	1	2	3	4	5
Lovcem	1	2	3	4	5
Gozdarjem	1	2	3	4	5
Biologom	1	2	3	4	5
Rejcem drobnice	1	2	3	4	5
Veterinarjem	1	2	3	4	5
Naravovarstvenikom	1	2	3	4	5
Ministrstvu za okolje in prostor	1	2	3	4	5

3. Vsebin o naravi in živalskih vrstah je v komercialnih medijih:

a) Nič.	d) Veliko.
b) Premalo.	d) Preveč.
c) Ravno prav.	

4. Naslednji dve trditvi se nanašata na vaše mnenje o poročanju medijev o napadih volkov na domače živali. Prosimo, da iz ponujenih odgovorov obkrožite tistega, ki najbolje opiše vaše mnenje ali stališče.

	Nikakor se ne strinjam	Deloma se ne strinjam	Ne morem se opredeliti	Deloma se strinjam	Popolnoma se strinjam
a. Poročanje medijev o napadih volkov na domače živali je korektno in objektivno.	1	2	3	4	5
b. Poročanje medijev o napadih volkov na domače živali je pogosto napihnjeno.	1	2	3	4	5

5. Ali ste že slišali za slovenski projekt »Varstvo in spremljanje varstvenega statusa populacije volka v Sloveniji« (krajše ime SloWolf)?

a) Da.

b) Ne.

Če je vaš odgovor »Da.«, prosim odgovorite na naslednje vprašanje:

Kako ste izvedeli za projekt SloWolf? (Možnih je več odgovorov.)

a) Mediji.

d) Sam/a sem sodeloval/a pri projektu.

b) Osebna komunikacija/ v pogovoru z znanci.

e) Se ne spomnim.

c) Bil sem prisoten/a na izobraževalnem predavanju o volku.

f) Drugo: _____

Če ste pri projektu SloWolf aktivno sodelovali, v katero akcijo ste bili vključeni? (Možnih je več odgovorov.)

a) Delavnice za pripravo predloga akcijskega načrta za upravljanje s populacijo volka v Sloveniji.

b) V letu 2010 sem izpolnil/a sem anketo o stališčih do volka.

c) Delavnice za pripravo priporočil za upravljanje s plenskimi vrstami.

d) Kot prostovoljec/ka na howlingu/ zimskem sledenju volkov.

e) Prejel/a sem donacijo električne mreže ali pastirskega psa.

f) **DEL E:** Zanimajo nas tudi vaše izkušnje z volkovi.

1. Ali ste že videli volka v naravi?

a) Da.

b) Ne.

2. Ali ste že videli volka v ujetništvu (na primer v živalskem vrtu)?

a) Da.

b) Ne.

3. Ali vam je volk že povzročil škodo na drobnici?

a) Da.

b) Ne.

Če je vaš odgovor »Da.«, prosim odgovorite na naslednje vprašanje.

Kolikokrat v letu 2011 in 2012 ste utrpeli škodo na drobnici zaradi volkov?

a) 1-krat.

b) 2 - 3-krat.

c) 4-krat ali več.

DEL F: Za konec bi za potrebe statistične obdelave podatkov radi izvedeli še nekaj informacij o vas.

I. Spol:

a) Ženski.

b) Moški.

II. Starost: _____ let.

III. Kraj bivanja:

a) Mesto.

b) Vas ali podeželje.

IV. Stopnja izobrazbe:

a) Nedokončana osnovna šola.

c) Končana srednja šola.

b) Končana osnovna šola.

d) Visokošolska izobrazba.

V. Prosim označite, katera od domačih živali predstavlja osnovno dejavnost na vaši kmetiji.

a) Drobnica.

e) Perutnina.

b) Govedo.

f) Nisemveč lastnik domačih živali.

c) Konji.

g) Drugo: _____

d) Prašiči.

VI. Ali ste lovec?

a) Da.

b) Ne.

VII. Na lestvici on 1 do 5 označite kako dobro poznate naslednje tematike:

	Nič	Premalo	Srednje	Dobro	Odlično
Lovstvo	1	2	3	4	5
Naravovarstvo	1	2	3	4	5
Stanje volka v Sloveniji	1	2	3	4	5

VIII. Na lestvici on 1 do 5 označite, kako vas zanimajo spodaj naštetе aktivnosti:

	Niti najmanj	Malo	Srednje	Precej	Zelo
Pohodništvo	1	2	3	4	5
Gobarjenje, nabiranje gozdnih sadežev	1	2	3	4	5
Sprehajanje psa	1	2	3	4	5
Opazovanje ptic	1	2	3	4	5
Opazovanje drugih divjih živali	1	2	3	4	5
Fotografiranje narave	1	2	3	4	5
Lov	1	2	3	4	5
Ribištvo	1	2	3	4	5

Najlepša hvala za sodelovanje!

Vaše mnenje bo pomembno prispevalo k uspešnejšem upravljanju z volkom!

Če imate še kakšne komentarje o tematiki ali pripombe na vprašalnik, jih prosim napišite tu:
